

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra technické a informační výchovy

Výrobní proces v malé firmě – možnosti aplikace do problematiky
volby povolání v Praktických činnostech na ZŠ

Případová studie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracovala: Anna Zábojníková

Vedoucí práce: Mgr. Martin Havelka, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, z nichž jsem při zpracování bakalářské práce čerpala, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Řetechově dne 17. 4. 2015

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Martinu Havelkovi, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, za jeho velkou ochotu, připomínky, cenné rady, trpělivost a vstřícnost, kterou mi věnoval při zpracování daného tématu.

Anotace

Jméno a příjmení:	Anna Zábojníková
Katedra:	technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Havelka, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Výrobní proces v malé firmě – možnosti aplikace do problematiky volby povolání v Praktických činnostech na ZŠ. Případová studie.
Název práce v angličtině:	The manufacturing process of the product in a small company - the possibility of application to career issues in practical activities in the primary school. Case study.
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na analýzu možností aplikace informací o výrobním procesu v malé firmě do výuky tematického okruhu <i>Svět práce</i> v obecně technickém předmětu na ZŠ. Práce se opírá o případovou studii malé firmy strojírenského charakteru a zaměřuje se na realizaci výuky spojené s problematikou volby povolání.</p> <p>V teoretické části práce je provedena analýza kurikulárních dokumentů z hlediska ukotvení vzdělávacího obsahu, který má vztah k problematice volby povolání. Jsou vymezeny metody výuky vhodné pro realizaci zvoleného obsahu a dále jsou popsány pro téma práce důležité faktory profesního rozhodování žáků.</p> <p>V aplikační rovině je zpracována případová studie malé firmy zaměřené na strojírenskou výrobu, která je následně využita pro přípravu projektu s názvem „Malá firma“. Tento projekt je zaměřen na realizaci výuky tématu spadajícího do tematického okruhu <i>Svět práce</i>.</p>
Anotace práce v angličtině:	The Bachelor thesis focuses on the analysis of potential applications of information about the production process in a small company into teaching of thematic sphere <i>The world</i>

	<p><i>of work</i> in general technical subject at primary school. The work is based on a case study of small business engineering character and focuses on the implementation of education related to career issues.</p> <p>In the theoretical part of the work is made an analysis of curricular documents from the point of view of consolidating educational content that is related to the problems of choice of career. Defined are teaching methods suitable for implementation of selected content and described are topic for work important factors of career decisions of students.</p> <p>At the application level is made a case study of a small business focused on engineering production, which is then used for the preparation of a project titled "Small Business". This project focuses on the implementation of teaching the subject falls in the thematic sphere <i>The world of work</i>.</p>
Klíčová slova:	Vyučovací předmět Praktické činnosti, volba povolání, kurikulární dokumenty, vzdělávací programy, metody výuky, případová studie, podnik, činnost podniku, výrobní proces.
Klíčová slova v angličtině:	A subject Practical activities, career choice, curriculum, educational programs, teaching methods, case study, business, activity of an enterprise, production process.
Rozsah práce:	47 normostran 8 příloh vázaných v práci 1 CD příloha
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod	8
Teoretická část	9
1 Systém kurikulárních dokumentů.....	9
1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní školy (RVP ZV)	10
1.2 Praktické činnosti a Člověk a svět práce.....	11
2 Vzdělávací programy v ČR.....	14
2.1 Vzdělávací program Základní škola	14
2.2 Vzdělávací program Obecná škola	15
2.2.1 Obecná škola.....	15
2.2.2 Občanská škola	16
2.3 Vzdělávací program Národní škola	16
2.4 Shrnutí.....	17
3 Pojetí výuky.....	18
4 Metody výuky	19
4.1 Kritické myšlení.....	22
4.2 Projektová metoda výuky	22
4.3 Případová studie.....	22
5 Volba povolání na ZŠ.....	23
5.1 Sebepoznání	23
5.2 Faktory ovlivňující rozhodování o volbě vzdělávací cesty.....	25
5.3 Poradenské služby.....	26
5.4 Informace o středních školách	27
5.5 Typy středních škol.....	27
5.6 Povolání - výkon profese	30
Aplikační část	36
6 Podnik.....	37
6.1 Rozdělení podniků	37
6.1.1 Drobný podnik.....	37
6.1.2 Malý podnik.....	37
6.1.3 Střední podnik	38
6.2 Činnost podniku	38

6.2.1	Investování	38
6.2.2	Nákup	40
6.2.3	Výroba	40
6.2.4	Marketing a prodej.....	40
6.2.5	Personalistika.....	41
6.2.6	Vědeckotechnický rozvoj	41
6.2.7	Správa	41
6.2.8	Management	41
6.3	Systémový pohled na funkci podniku.....	42
7	Případová studie výrobního procesu v malé firmě.....	44
7.1	Zakázka	44
7.2	Zásobování a skladování.....	47
7.3	Příprava výroby.....	48
7.4	Výrobní proces.....	48
7.5	Obaly a expedice.....	51
7.6	Zpracování odpadů	51
7.7	Prodej výrobku.....	51
7.8	Mzda zaměstnanců.....	52
8	Návrh projektu „Malá firma“	54
8.1	Charakteristika projektu.....	54
8.2	Cíle projektu	54
8.3	Zadání projektu	55
8.4	Prezentace projektu	55
8.5	Didaktické materiály	56
8.6	Shrnutí projektu „Malá firma“	56
	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury	58
	Přílohy	63

Úvod

Předložená bakalářská práce s názvem *Výrobní proces v malé firmě – možnosti aplikace do problematiky volby povolání v Praktických činnostech na ZŠ* se opírá o případovou studii malé firmy strojírenského charakteru a zaměřuje se realizaci výuky spojené s problematikou volby povolání, kterou řeší žáci základních škol. Cílem je přiblížit žákům devátých ročníků pracovní náplň vybraných profesí strojírenského charakteru tak, aby v tomto segmentu získali konkrétní představu o světě práce, budoucím studiu i výkonu daného povolání. V práci je navrženo takové pojetí výuky, které žákům přiblíží typická povolání, s nimiž se mohou setkat v malé firmě specializované svou výrobní činností na strojírenství.

V rovině teoretické jsou dílčí cíle následující: analýza kurikulárních dokumentů z hlediska ukotvení vzdělávacího obsahu, který má vztah k problematice volby povolání, vymezení metod výuky vhodných pro realizaci zvoleného obsahu a dále vymezení pro téma práce důležitých faktorů profesního rozhodování žáků.

V aplikační rovině je dílčím cílem zpracování případové studie malé firmy zaměřené na strojírenskou výrobu a její využití pro přípravu projektu s názvem „Malá firma“. Uvedený projekt je zaměřen na realizaci výuky tématu spadajícího do tematického okruhu *Svět práce*. Cílem je uspořádat výuku tak, aby se žáci v průběhu řešení projektu blíže seznámili s vybranými pracovními činnostmi souvisejícími s chodem podniku, pochopili návaznost operací z pohledu výrobního procesu, ale i z pohledu ekonomického. Tento projekt je koncipován jako součást výuky pracovních činností, napomáhá žákům 9. ročníků s jejich profesní orientací. Projektem je žákům umožněno aktivně se podílet na vyučovacím procesu a díky plnění zadaných úkolů se mohou vžít do role jednotlivých pracovníků a představit si, co všechno je s danou profesí svázáno.

Teoretická část

1 Systém kurikulárních dokumentů

Pojem kurikulum pochází z latinského slova curriculum (běh, závodní dráha, vůz). V přeneseném významu je chápán jako posun po plánované trase. Původně byl tento termín v pedagogice označován pouze jako učivo, později se však od tohoto chápání upustilo. V současnosti kurikulum zahrnuje vzdělávací program, cíle vzdělávání, obsah vzdělávání, vztahy ve vzdělávání, prostředí pro vzdělávání a v neposlední řadě průběh s výsledky. Jedná se o formu předpisů, které jsou po obsahové a organizační stránce určeny především pro učitele ve školách. Slouží jim k vedení a řízení vyučovacího procesu.¹

Pojem kurikulum je definován jako „*obsah vzdělávání, který zahrnuje veškeré zkušenosti, které žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, zejména jejich plánování, zprostředkovávání a hodnocení*“.²

Kurikulární dokumenty jsou předpisy zakotvené v zákoně č. 561/2004 Sb., pojednávající o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, které vymezují základní cíle vzdělávání žáků po dobu jejich studia.

Jedním z kurikulárních dokumentů je *Rámcový vzdělávací program* (dále jen RVP). Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních a to státní a školní. Charakteristickými představiteli kurikulárních dokumentů státní úrovně jsou *Národní program vzdělávání* a RVP. Hlavním rozdílem mezi *Národním programem vzdělávání* a RVP spočívá v tom, že Národní vzdělávací program nahlíží na počáteční vzdělávání celkově, kdežto RVP vymezují určité rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy. Do školní úrovně spadají Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), které si vytváří každá škola samostatně a uskutečňuje podle nich vzdělávací proces.³

---

¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.

² PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X.

³ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>, str. 5.

1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní školy (RVP ZV)

Rámcový vzdělávací program je dokument, který obecně upravuje jednotlivé formy vzdělávání v České republice. Skládá se z jednotlivých etap, a to z předškolního vzdělávání, základního vzdělávání a středního vzdělávání. Základní školy se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, který byl naposled upraven podle potřeb společnosti i žáků v roce 2013. Bývá taktéž označován jako „živý dokument“. Na jeho sepsání se podílelo mnoho autorů, ale mezi hlavní patří J. Jeřábek a J. Tupý.

Rámcový vzdělávací program se vyhýbá někdejšímu tradičním „osnovám“, na které byly učitelé vázáni při předávání informací žákům v podobě „učiva“. Měli přesně stanovenou látku i její rozsah, který musel být sdělen. Dnes je tomu jinak. RVP se stává vodítkem, klade důraz na klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Dává pedagogům relativní prostor v předávání informací příjemcům, některé pasáže látky mohou zredukovat, jiné naopak rozšířit, ale vždy musí být splněny základní cíle výuky. Jednotlivé RVP vycházejí z koncepce celoživotního vzdělávání, neopomínají formulovat očekávanou úroveň vzdělání absolventů jednotlivých etap vzdělávání a zároveň podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání. Učivo je ve vzdělávacím obsahu RVP pouze prostředkem k osvojení očekávaných výstupů, jež postupně vedou k získávání schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí. Pro základní vzdělávání je vymezeno šest klíčových kompetencí, a to kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní kompetence, kompetence sociální a personální, občanské a pracovní.⁴

Kromě klíčových kompetencí za zmínku stojí principy RVP ZV, které uvádí Jeřábek a kol.:⁵

- Důležité pro návaznost pojetím i obsahem na předškolní RVP.
- Vymezují obsah vzdělávání s očekávanými výstupy.
- Specifikují úroveň klíčových kompetencí, kterých by měli být žáci schopni dosáhnout na konci základního vzdělávání.
- Umožňují modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami.

---

⁴ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>.

⁵ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>.

- Zařazují průřezová témata základního vzdělávání.
- Podporují komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, vhodné propojování s předpokladem volby různých postupů ve vzdělávacích procesech i s aplikací odlišných metod a forem výuky ve shodě s individuálními potřebami žáků.
- Jsou závazným podkladem pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro úspěšný vstup do středního vzdělávání.

Z RVP pro základní vzdělávání následně čerpá každá základní škola při tvorbě jednotlivých Školních vzdělávacích programů (ŠVP), které umožní realizaci interakce a komunikace mezi učiteli a žáky jak v prostředí školy, tak i v mimoškolním prostředí.

RVP ZV je mimo jiné vymezen do základních devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou pak tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více blízkými vzdělávacími obory.⁶ Pro téma práce je důležitá vzdělávací oblast *Člověk a svět práce*, kterou si blíže specifikujeme.

1.2 Praktické činnosti a Člověk a svět práce

Předmět praktické činnosti zpravidla vyučovaný na základních školách je zakotven v RVP ZV a spadá pod jednu z devíti vzdělávacích oblastí, a to *Člověk a svět práce*.

Vzdělávací oblast *Člověk a svět práce* se cíleně věnuje praktickým činnostem. Prostřednictvím těchto pracovních činností jsou žáci schopni osvojit si návyky, různé postupy při práci, učí se dodržovat zásady bezpečnosti a hygieny při práci a taktéž jsou směřováni k plánování a organizování své činnosti. Žáci jsou vedeni k samostatnosti i k práci v kolektivu. Získávají základní dovednosti, které jsou schopni nadále rozvíjet a uplatnit v různých oborech lidské činnosti. Vychází z reálných životních situací, při nichž žáci přichází do kontaktu s technikou a širokým spektrem materiálů. Je založena především na myšlenkové a tvůrčí činnosti žáků. Základní vzdělávání doplňuje důležitá složka, která je nezbytná pro profesní orientaci žáků a následné uplatnění v dalším životě a ve společnosti.⁷

---

⁶ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>, str. 15.

⁷ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>, str. 87.

Vzdělávací obsah na 2. stupni ZŠ je rozdělen na osm tematických okruhů a to:⁸

- Práce s technickými materiály
- Design a konstruování
- Pěstitelské práce a chovatelství
- Provoz a údržba domácnosti
- Příprava pokrmů
- Práce s laboratorní technikou
- Využití digitálních technologií
- Svět práce

Svět práce, jakožto tematický okruh, je na všech základních školách povinný. Ostatní tematické okruhy si školy vybírají podle svých podmínek a záměrů (minimálně jeden), musí je však realizovat v plném rozsahu. Obvykle se řadí do nejvyšších ročníků 2. stupně, aby si žáci lépe uvědomovali důležitost svého rozhodnutí při volbě budoucího povolání. Pedagogové společně se specializovanými poradci jsou jim nápomocni při hledání dalšího studia i profesní orientace. Snaží se žákům přiblížit jednotlivé typy středních škol a zároveň požadavky pro přijetí, průběh a následné ukončení studia.⁹

Na základních školách dochází k osvojování a realizaci veškerých pracovních postupů a opatření prostřednictvím tzv. obecně technických předmětů. Pro představu sem řadíme např. praktické činnosti, dílenské práce, práci s technickými materiály, aj.¹⁰

Na základních školách je považováno za potřebné přibližně 75 % času výuky obecně technických předmětů věnovat praktickým činnostem žáků, teprve následně přecházet k zobecňování a abstrakci. Vlastní praktická, ale tvořivá činnost žáků je založena na cílevědomém využívání jejich vědomostí, na aktivní aplikaci těchto vědomostí v reálných situacích, při řešení problémů vycházejících z každodenní zkušenosti žáka. Během této činnosti dochází i k získávání nových vědomostí a zároveň k jejich doplňování, prohlubování a utřídování.¹¹

---

⁸ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>, str. 87.

⁹ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>, str. 87.

¹⁰ Technická výchova. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-03-23]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0koln%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%AD_program.

¹¹ MOŠNA, F. aj. *Didaktika technické výchovy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN 80-7066-608-0, str. 18.

Vzdělávací oblast směřuje žáky k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že je vede k:¹²

- pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce,
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí,
- k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, náradí a pomůcek při práci i v běžném životě,
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku,
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka,
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře,
- k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí,
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení,
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci.

Tyto klíčové kompetence žáci získávají právě prostřednictvím pracovních činností a jsou též nedílnou součástí profesní orientace.

---

¹² ŠUBERT, Jan. *Metodika výuky technické výchovy na II. st. ZŠ z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínajícího učitele*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 85 s. ISBN 978-80-7368-896-7.

2 Vzdělávací programy v ČR

Před realizací školské reformy, která přinesla koncept RVP, byla výuka na úrovni základní školy realizována dle jednoho ze tří platných vzdělávacích programů (viz níže). Pro ty bylo charakteristické, že nevymezovaly tzv. kompetence (pojem nový v RVP), ale přesně vymezovaly závazné učivo ve formě osnov. Patřily sem *Vzdělávací program Základní škola*, *Vzdělávací program Obecná škola* (zahrnuje školu občanskou) a *Vzdělávací program Národní škola*, z nichž v drtivé většině případů byl na českých školách používán Vzdělávací program Základní škola, daleko za ní zaostávala Obecná škola, která byla praktikována z větší míry na 1. stupni a v řádech desítek byl realizován Vzdělávací program Národní škola. Každý program měl určitá specifika, kterými se lišil od ostatních jak po stránce pozitivní, tak ze stránky negativní. Existují ještě tzv. alternativní programy (Škola hrou, Waldorfská škola, ad.).¹³

Vzhledem k tomu, že v aplikační části práce budeme navrhovat způsob realizace výuky vybraného učiva tematického okruhu *Svět práce* formou realizace projektu, je pro nás v této části přínosné popsat pojetí výuky tohoto okruhu a změny, kterými v uplynulém období toto pojetí prošlo. V následujících kapitolách proto budou jednotlivé (dříve platné) vzdělávací programy stručně charakterizovány.

2.1 Vzdělávací program Základní škola

Vzdělávací program Základní škola (dále jen VP ZŠ) byl dán povinnou školní docházkou trvající 9 let. Během procesu vzdělávání si žák osvojil širokou škálu vědomostí z různých oblastí i dovedností, které byl schopen se naučit díky aktivitám, činnostem a pracím prováděným na základních školách. Vědomostní či dovednostní výbava žákům umožnila pokračování v dalším vzdělávání, komunikaci mezi lidmi a v neposlední řadě uplatnění se v životě. Následné hodnocení výsledků se odvíjelo od plnění zadaných úkolů a posouzení aktivity žáka.¹⁴

Hlavní rozdíl oproti RVP ZV spočívá v tom, že VP ZŠ formou závazných osnov přesně vymezuje učivo pro všechny ročníky na ZŠ, jež má být splněno v průběhu školního roku a blíže specifikuje cíle, kterých by měl žák dosáhnout.

---

¹³ Proč je základní škola nejrozšířenějším vzdělávacím programem? *Učitelské noviny*. 2003, č. 18. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4189&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>.

¹⁴ JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>>.

Obecně technické předměty VP ZŠ začleňuje do vyučovacího předmětu Praktické činnosti. Pod tento předmět se řadí tyto tematické celky: práce s počítačem, pěstitelství, práce s technickými materiály, elektrotechnika kolem nás, provoz a údržba domácnosti, příprava pokrmů, svět práce.¹⁵

Z hlediska tématu práce je pro nás podstatný tematický celek *Svět práce*. Tato část, stejně jako RVP, připravovala žáky na výkon budoucího povolání. V rámci praktických činností byly u žáků rozvíjeny manuální práce, myšlenkové pochody i vlastnosti osob. Byli připravováni na přechod ze základní školy na střední školu a následně do světa práce. Prostřednictvím tohoto tematického celku se naučili optimálně posoudit své schopnosti a dovednosti, které se staly nezbytnou součástí při volbě povolání. Znalosti o světě práce jim korigovaly rozdíly mezi představami a realitou, zprostředkovaly orientaci v profesních informacích, přiblížily jim uplatnění jednotlivých povolání na trhu práce, aj.

2.2 Vzdělávací program Obecná škola

Vzdělávací program Obecná škola se člení na dvě části, a to Obecnou školu (1. – 5. ročník) a Občanskou školu (6. – 9. ročník). Nyní si je více přiblížíme.

2.2.1 Obecná škola

Průběh vzdělávacího programu Obecná škola bývá od 1. do 5. třídy. VP Obecná škola měla přesně definovány učební osnovy pro každý ročník i vyučovaný předmět, učitel se jimi musel řídit.

Jelikož sem dítě přicházelo ještě jako hravé, nemalým úkolem bylo jeho začleňování do vyučovacího procesu nejlépe pomocí her a následného vyvolání soustředěnosti i začlenění do společnosti. V obecné škole nebyl podáván obsah učiva vědeckými poznatky, které byly pro hravé dítě nepochopitelné, nýbrž byly naznačovány příběhy, jimiž se učivo lépe přiblížilo.¹⁶

Obecně technické předměty VP obecná škola přesně nevymezovala, byly součástí předmětů prvouka, vlastivěda a přírodověda, v nichž byl souborný přehled materiálů a okruhy sem spadající jako technika a práce. Tyto okruhy se měly postarat o přiblížení práce jako takové, zaměstnání, měly žáky seznámit s technikou pravěkých národů, dopravou, vznikem a rozvojem řemesel, stavitelstvím atd.

---

¹⁵ JEŘÁBEK, Jaroslav et al. *Vzdělávací program Základní škola*. 2., nově dopl. vyd. Praha: Fortuna, 2001. 344 s. ISBN 80-7168-595-X.

¹⁶ *Vzdělávací program Obecná škola: pojetí obecné školy: učební osnovy obecné školy*. 4., upr. vyd. Praha: Portál, 1996. 270 s. ISBN 80-7178-106-1.

2.2.2 Občanská škola

Občanská škola navazovala na školu obecnou. Týkala se žáků navštěvujících 6. – 9. ročník. Hlavním úkolem bylo prohloubit učivo obecné školy pomocí rozlišených disciplín, které byly zastoupeny jednotlivými vyučovacími předměty. Základem bylo podat žákovi „encyklopedické“ znalosti, nejednalo se o velké kvantum a přílišné prohloubení, ale o základní poznatkový materiál, který dobře posloužil v další specializaci žáků. Tento program usiloval o vzdělání jedinců, které by vedlo ke stabilitě společnosti. Důležitost kladl na vzdelanost každého občana.¹⁷

Stejně jako Obecná škola, tak i Občanská škola měla přesně vymezené učební osnovy, jimž museli učitelé přizpůsobit svou výuku.

Obecně technické předměty byly součástí volitelných předmětů, jež škola nabízela (byla povinna vybrat alespoň čtyři ze širokého spektra) a žák měl možnost si vybrat jeden z nich, který v průběhu školního roku navštěvoval. Za zmínku stojí např. informační výchova, rýsování a technické kreslení, technická výchova, technická praktika, psaní strojem, atd.

2.3 Vzdělávací program Národní škola

Národní škola jako vzdělávací program neměla přesně vymezené hranice pro výuku, metodu ani učebnici. Snažila se směřovat žáky k praktickému životu, podávat mu celkový pohled na svět, nepovažovala za nejpodstatnější výběr konkrétního učiva, ale důležité byly vzdělávací cíle. Některé předměty poskytovaly výrazné možnosti integrace obsahu vyučování a tím docházelo k vytváření mezipředmětových vazeb (např. technika s fyzikou a pracovním vyučováním). Tento program dával učitelům volnost zohlednit místní podmínky. Učitel zde nehrál úlohu mentora, nýbrž přítele, který mu pomáhal při začleňování se do společnosti.¹⁸

Obecně technické předměty byly součástí předmětu pracovní výchova. Obdobně jako u RVP bylo cílem žáka osvojit si pracovní návyky, dovednosti s nářadím a nástroji, rozvíjet práci s materiálem, atd. Manuální zručnost zde rozšiřovala možnosti uplatnění člověka v profesní orientaci.

---

¹⁷ PÍTHA, Petr a Zdeněk HELUS. MŠMT. *Vzdělávací program Obecná škola (6. – 9. ročník)*. 1997, 219 s. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kompletni-pedagogicka-dokumentace-vzdelavaciho-programu-obecna-skola-cj-12035-97-20-vcetne-vsech-zmen-a-dopluku-1-cast-pro-1-5-rocnik-aktualizace-k-1-zari-2007?highlightWords=obecn%C3%A1+%C5%A1kola>.

¹⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Vzdělávací program Národní škola: vzdělávací program pro 1. - 9. ročník základního vzdělávání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1997. 162 s. ISBN 80-04-26683-5.

2.4 Shrnutí

Na závěr této kapitoly lze říci, že obecně technické předměty hrají důležitou roli ve výuce na všech typech základních škol. Žáci si rozvíjí praktickou, ale i tvořivou činnost, která je založena na cílevědomém získávání vědomostí a na jejich aktivním využívání. Zároveň si umí přivlastnit dovednosti, které využijí v reálných situacích každodenního života. Při praktických činnostech, které čerpají inspiraci právě z tzv. obecně technických předmětů, se žáci aktivně zúčastňují výrobních procesů a postupů, které upevňují jejich pozitivní vztah k práci. Osvojují si základní pracovní dovednosti, návyky, plánují a organizují práci, využívají vhodné nářadí i pomůcky. Rozvíjí si kreativitu a vytrvalost při plnění zadaných úkolů. Díky tomu získávají přehled o různých činnostech spojených s profesní orientací. Získávají potřebné poznatky a dovednosti, které jsou později schopni uplatnit v budoucím povolání.

Největší prostor vymezený pro obecně technické předměty a jejich aplikaci mají žáci právě na Základních školách. Vzdělávací programy Obecná škola a Národní škola tuto ideu příliš nepodporují. Obecná škola jako vzdělávací program se snaží podat žákovi ucelené encyklopedické znalosti prostřednictvím stanovených vyučovacích předmětů. Každý předmět měl přesně definován rozsah a obsah učiva. Pedagogové se museli svou výukou přizpůsobit, neměli žádnou volnost. Vzdělávací program Národní škola sice nemá přesně definované hranice výuky, metody ani učebnici, ale zakládá si na vytváření osobnosti člověka.

Po zavedení Rámcového vzdělávacího programu na ZŠ není prvořadé učivo, nýbrž klíčové kompetence. Učivo je zde chápáno jako prostředek pro jejich realizaci.

Každá škola z RVP ZV vychází při tvorbě Školního vzdělávacího programu - vlastního dokumentu, podle něhož se řídí. Je označován jako „živý dokument“, který se mění podle potřeb žáků a společnosti. Záleží čistě na škole, jak bude Školní vzdělávací program koncipován.

V pojetí předcházejícího Vzdělávacího programu ZŠ byly povinně realizovány všechny tematické celky, avšak z hlediska RVP ZV se volí 1 + 1 a ostatní se nerealizují, což je z hlediska procesu profesní orientace žáka nepříznivé.

3 Pojetí výuky

ŠVP ve svých osnovách dále konkretizuje body RVP ZV pro každý vyučovaný předmět. Záleží na škole, jak pojme obsah tohoto dokumentu a co vše do něj zahrne. ŠVP vymezuje obsah učiva spolu s očekávanými výstupy žáka, které musí být splněny během školního roku. Učivo je chápáno jako prostředek rozvoje kompetencí žáka. Každý učitel si poté vypracovává časově tematický plán, který specifikuje obecné cíle a obsahové zaměření spolu s vymezením časové dotace na jejich splnění. Ale celkové pojetí výuky, podání a zprostředkování informací i klíčových kompetencí žákům, záleží zcela na učiteli.

V souladu s prací M. Trávníčka budeme pojem pojetí výuky chápat jako určitou individuální charakteristiku učitele v přístupu k realizaci daného obsahu vzdělávání, na kterém se podílí řada faktorů, mimo jiné charakter osobnosti učitele, výřečnost, schopnost názorně objasnit problematiku a vztah s žáky.

Vliv pojetí výuky učitele lze dokázat při porovnání realizace výuky určitého konkrétního tématu několika různými učiteli. Žádná ze shlédnutých hodin nebude stejná. Různí učitelé volí různé postupy, metody výuky, učební pomůcky atd. Do jisté míry na výsledné pojetí výuky působí též úroveň vzdělání, postoj učitele k vyučovacím předmětům, zájmový postoj, ochota změnit již zaběhnuté postupy, motivace žáků i motivace sebe samých a jiné vnější vlivy.¹⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že výukové metody nejsou jediným činitelem z hlediska pojetí výuky, vzhledem k rozsahu práce se však ostatním činitelům nelze obšírněji věnovat. V následující části se tedy zaměříme na problematiku metod výuky. Ty učitel volí ve fázi přípravy výuky s ohledem na učivo, což se následně odráží v samotném vyučovacím procesu.

---

¹⁹ TRÁVNÍČEK, Marek. *Různost pojetí výuky tělesné výchovy na 1. stupni ZŠ*. Brno: Katedra tělesné výchovy Pedagogické fakulty MU, 2006. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/z21/2006/konference_2006/sbornik_2006/pdf/056.pdf.

4 Metody výuky

Pojem metoda je odvozen z řeckého „methodos“ a znamená obecný postup, způsob, cestu. Výuková metoda je jednou ze základních didaktických kategorií a představuje „koordinovaný systém činností učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených vzdělávacích cílů“.²⁰

Přítom výukovou metodu nelze považovat jenom za nástroj v rukou učitele, ale jako spojnicí možných interakcí mezi učitelem a žákem, které se snaží o zprostředkování učiva.²¹

Pojetí výukové metody je definováno jako: „*Metodické jednání učitele vyrůstá z určité koncepce výuky, podílí se na organizaci výukového procesu a zajišťuje optimální vztah mezi všemi působícími činiteli. Nejadekvátnejším operativním nástrojem učitelovi vzdělávací kompetence je výuková metoda, neboť právě metoda zprostředkovává a zajišťuje dosažení edukačních cílů. Metoda ovšem nepůsobí izolovaně, ale je součástí komplexu četných činitelů, které průběh výuky podmiňují a ovlivňují*“.²²

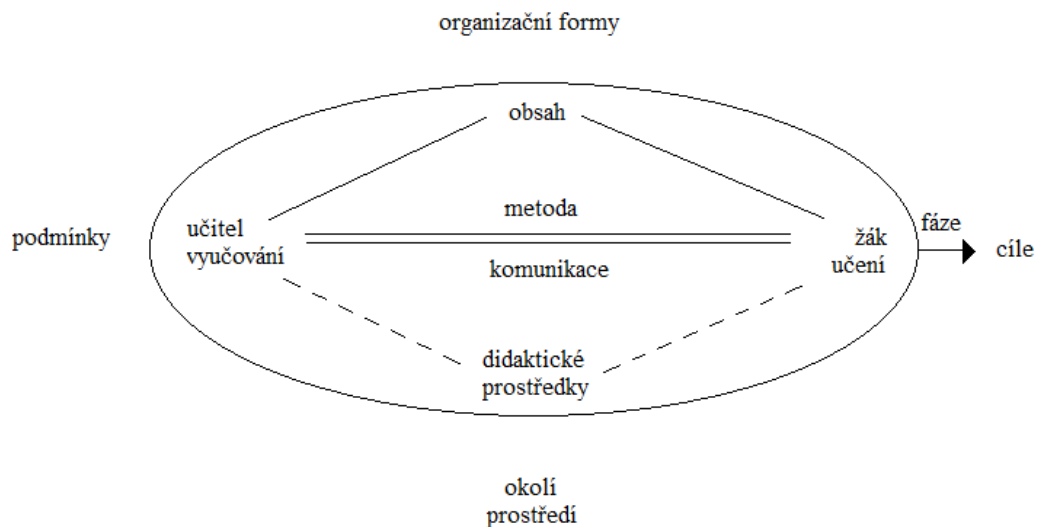
Vyučovací metoda je prostředek, který využívá učitel v procesu výuky k dosahování výukových cílů. Jedná se o jeden z prvků vyučovacího procesu a vychází z didaktického trojúhelníku: učitel – žák – obsah výuky (viz Obr. 1). Učební obsah a výukový cíl určují metodu. Pomocí metod ve výuce je žák schopen osvojit si informace o probírané látce, rozvinout své myšlení, dovednosti v různých oblastech a schopnosti, návyky i postoje, které mu budou během společenského života velmi prospěšné.

---

²⁰ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. Pedagogický slovník. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.

²¹ ČERVENKOVÁ, Iva. *Výukové metody a organizace vyučování* [online]. Ostrava, 2013 [cit. 2014-11-10]. ISBN 978-80-7464-238-8. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>, str. 20.

²² MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, str. 21.

Obr. 1 Didaktický trojúhelník dle Maňáka (1)

Utřídění vyučovacích metod je pro učitele značným přínosem. Neboť se mohou lépe orientovat ve vyučovacích metodách a taky mohou vhodně zvolit vyučovací metodu, která jim usnadní jejich zvládnutí. Lze je rozdělit podle charakteru zdroje poznatků, míry vedení a samostatnosti studentů, z hlediska myšlenkových operací, aj.

Maňák a Švec uvádějí členění výukových metod:²³

- 1) **Klasické výukové metody**
- 2) **Aktivizující metody**
- 3) **Komplexní výukové metody**
  - a) *Kritické myšlení*
  - b) *Projektová výuka*

Vzhledem k tématu práce je pro nás přínosné členění komplexních výukových metod, z nichž se dále zaměříme na kritické myšlení a projektovou výuku.

Vhodná výuková metoda bývá volena na základě faktorů, které ovlivňují výsledný průběh vyučování. Volba prochází procesem, který častokrát není vůbec jednoduchý. Pedagog se nejprve zamýšlí sám nad sebou, do jaké míry je schopen přiblížit a vysvětlit žákům učivo

²³ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, str. 49.

pomocí dané výukové metody. Ale především se zaměřuje na své žáky. Bere v potaz řadu kritérií, které působí na výslednou metodu.

Nejčastěji se uvádí tato kritéria:²⁴

1. Zákonitosti výukového procesu, a to obecné i speciální (logické, psychologické, didaktické).
2. Cíle a úkoly výuky, vztahující se zejména k práci, interakci, jazyku.
3. Obsah a metody daného oboru zprostředkovaného konkrétním vyučovacím předmětem.
4. Úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků, jejich připravenost zvládat požadavky učení.
5. Zvláštnosti třídy, skupiny žáků, např. hoši – dívky, různá etnika, formální a neformální vztahy v kolektivu.
6. Vnější podmínky výchovně – vzdělávací práce, např. geografické prostředí, společenské prostředí, hluchost okolí, technická vybavenost školy, atd.
7. Osobnost učitele, jeho odborná a metodická vybavenost, zkušenosti, pedagogické mistrovství, atd.

Ještě než učitel zvolí určitou metodu, musí se zamyslet i nad subjektivními zájmy a potřebami žáků. Zvažuje jejich tvořivost, učební styly, aktivitu, schopnost přijímat nové informace i do jaké míry jsou schopni samostatné práce. Snaží se je vtáhnout a zapojit do vyučovacího procesu, i když téma není příliš zajímavé. Chce pro ně vytvořit atraktivní výuku, aby co nejvíce zapojili myšlení, manuální práci a zajistil tak nenásilnou formou formování jejich osobností a dovedností.

Přínosnou pomůckou pro učitele při volbě metod může být také model pyramidy učení, který znázorňuje procento zapamatování poznatků s použitím vybraných výukových metod:²⁵

- přednáška	5 %
- čtení	10 %
- audiovizuální metody	20 %
- demonstrace	30 %
- diskuse ve skupinách	50 %

---

²⁴ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5, str. 50.

²⁵ ČERVENKOVÁ, Iva. *Výukové metody a organizace vyučování* [online]. Ostrava, 2013 [cit. 2014-11-10]. ISBN 978-80-7464-238-8. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>, str. 22.

Lze usoudit, že prostřednictvím přednášky si žáci zapamatují nejméně informací, na rozdíl od diskuse ve skupinách, pomocí níž si osvojí až 50 % informací dané látky.

4.1 Kritické myšlení

Kritické myšlení spadá pod komplexní vyučovací metody. Člověk při kritickém myšlení nepřebírá hotové poznatky, ale konstruuje je na základě svých dřívějších zkušeností a dříve osvojených znalostí.²⁶

4.2 Projektová metoda výuky

Projektová metoda se řadí mezi komplexní vyučovací metody. Jsou charakteristické kombinací a propojením částí didaktického systému, jako jsou metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky s praktickou částí, která je aplikovaná v životě.

Konkrétně projektová výuka je založena na systému projektů. Projekt je chápán jako komplexní pracovní úkol, při němž žáci samostatně řeší určitý problém (problémový úkol, problémovou situaci, atd.). Pomocí této výukové metody jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých komplexních úkolů či řešení problémů spjatých s životní realitou. Charakteristickým znakem projektové výuky je cíl, který je představován určitým konkrétním výstupem, tj. výrobkem, praktickým řešením problému, atd. Projekty často mají podobu integrovaných témat a využívají mezipředmětových vztahů.²⁷

Projektová metoda výuky je uplatněna v aplikační části v kapitole 8 - Návrh projektu „Malá firma“.

4.3 Případová studie

Případová studie je jednou z metod kvalitativního výzkumu. Stručně bývá charakterizována jako detailní studium jednoho, či malého počtu případů za účelem aplikace získaných poznatků při porozumění případům obdobným.²⁸ Dokáže ideálně posloužit jako nástroj výuky praktických dovedností studentů i zkušených praktiků v oboru.

Případová studie bude aplikována i na projektu malé firmy s cílem realizace výuky tematického okruhu *Svět práce* (kapitoly 6 – 8), který může být přínosný při volbě povolání žáků.

---

²⁶ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

²⁷ ZORMANOVÁ, Lucie. *Projektová výuka*. [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html/>.

²⁸ HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997. 243 s. ISBN 80-7184-549-3.

5 Volba povolání na ZŠ

Konec něčeho starého předznamenává začátek něčeho nového. To platí i v případě žáků 9. ročníků, kteří ukončují 2. stupeň základní školy a volí si budoucí povolání, aby začali novou etapu svého života.

Konec 2. stupně základní školy je pro žáky důležitý, neboť začínají pomalu uvažovat, jak by do budoucna uplatnili své znalosti i dovednosti. Pro řadu žáků je to velmi složitý proces, jelikož ještě nejsou dostatečně vyspělí, aby mohli sami a zodpovědně učinit rozhodnutí, od kterého by se odvíjela jejich budoucí kariéra a nejen to. S rozhodnutím o budoucím povolání se často váže dosažené vzdělání, postavení ve společnosti, od toho se může odvíjet životní styl a mnoho dalších faktorů, které určitým způsobem ovlivní formování osobnosti člověka.

Žáci to vnímají jako první důležité rozhodnutí v jejich životě, a proto zvažují veškeré své přání a životní cíle, povahové rysy, zájmy, a taky hledají cenné informace o školách, které by jim napomohly učinit správnou volbu budoucího povolání.

5.1 Sebepoznání

Při hledání profesní orientace žák 9. stupně základní školy nejdříve prochází procesem sebepoznávání, ve kterém se zaměřuje na strukturu své osobnosti, posuzuje své dovednosti, schopnosti, charakteristické rysy osobnosti společně s temperamentem a samozřejmě i zájmy. Vždyť právě zájmy mohou být hnacím motorem na cestě volby povolání. Žák má určité představy, jakým směrem se ubírat, aby si splnil životní cíle. Avšak nastanou situace, ve kterých jsou představy v rozporu s realitou. Sebepoznávání umožní žákům odhalit jejich potenciál a následně porovnat s vlastními dispozicemi (např. tělesnými předpoklady a zdravotními omezeními). Kromě toho se učí stanovovat si životní cíle, kterých jsou schopni dosáhnout, řešit problémy a získat informace, jež jim umožní správné rozhodnutí profesní dráhy.²⁹

Proto je dobré, aby se rozhodovali sami za sebe a brali v potaz tyto body:

1) Zájmy

Zájmy jako takové jsou předmětem obliby člověka. Přinášejí mu uspokojení a rozvoj jeho osobnosti. Existuje široká škála zájmů a koníčků, přičemž každá osoba preferuje jiný druh zájmu. Např. umění, příroda, zvířata, ostatní lidé, lékařství,

---

²⁹ HLAĐO, Petr. *Svět práce a volba povolání* Studijní text pro učitele [online]. Brno, 2008, 117 s. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, str. 33.

počítače, technika, architektura, historie, vaření, ruční práce, cestování, hudba, sport a spousta dalších.

2) Představy

Představy se vyvíjí stejně jako sám člověk. V průběhu růstu a psychického vývoje se představy mohou měnit. V řadě případů můžeme dospět k závěru, že povolání, které jsme si jako dítě vysnili se zdá být nereálné. Ať už jsme si vytoužili stát se malířem nebo zpěvákem, postupem času a vývoje, sebekriticky usuzujeme, že nemáme žádný talent, který je vyžadován pro vykonávání těchto typů povolání.

3) Životní cíle

Každý člověk v různém období vývoje si vytyčuje určité cíle. Ať už se jedná o velké životní cíle nebo jenom o částečné cíle, jež člověku umožní dosáhnout velkých cílů. Např. kariérový růst, bohatství, slávu, společenské uznání, nebo touží po tom žít obyčejný život se zdravou a šťastnou rodinou, vystudovat vysokou školu, podnikat či vykonávat řemeslo, pomáhat lidem nebo zvířatům, stát se objevitelem třeba nového léku či technologie atd.

4) Schopnosti

*Schopnosti jsou chápány jako soubor předpokladů nutných k úspěšnému vykonávání určité činnosti, dovednosti a vyvíjejí se na základě vloh a to učením.*³⁰ Mohou mít kladný i záporný význam např. talent na jazyky, hudbu, výtvarné nadání, obchodní a řečnický talent, zručnost, paměť, schopnost přesvědčit lidi, vyjednávat s nimi, dar autority, vynalézavosti, smysl pro techniku, schopnost plánovat a organizovat nebo naopak člověk není schopný se soustředit, má pomalé reakce, je nešikovný, nedokáže se naučit jazyk, nemá hudební cítění atd.

5) Vlastnosti

Vlastnosti stejně jako schopnosti existují u každého v pozitivní i negativní formě např. přesnost, pečlivost, důslednost, obětavost, empatie, chytrost, upřímnost, ukázněnost, tolerance, ochota, laskavost, spolehlivost, spravedlnost, a naopak nedochvilnost, nekomunikativnost, netrpělivost, neochota ke spolupráci, bojácnost, sobeckost aj.

6) Tělesné předpoklady

Fyzická síla, fyzická vytrvalost, obratnost a pohyblivost jedince.

---

³⁰ HLAŽO, Petr. *Svět práce a volba povolání Studijní text pro učitele* [online]. Brno, 2008, 117 s. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf.

7) Zdravotní omezení

Často střední školy nebo učiliště vyžadují po žácích odcházejících ze základních škol potvrzení od lékaře, zda jsou způsobilí k výkonu povolání. Zdravotní stav nemusí být zrovna ideální. Řada lidí v dnešní době trpí mnoha alergiiemi na prach, rostliny, pyly, zvířecí chlupy, mohou mít vady zraku, sluchu, řeči, závratě, mdloby, epilepsie, postižení páteře, astma či různá trvalá onemocnění.

8) Školní prospěch

Klasifikace v podobě ohodnocení stupněm známky (1 – 5) z každého vyučovacího předmětu. Jedná se o úspěšnost či neúspěšnost v předmětech např. v matematice, fyzice, chemii, přírodopise, jazycích atd.

5.2 Faktory ovlivňující rozhodování o volbě vzdělávací cesty

Při důležitém rozhodování žák bere na vědomí celou řadu celospolečenských, skupinových a individuálních faktorů, které jej nějakým způsobem ovlivňují. Mezi celospolečenské faktory se zahrnují např. úroveň hospodářství, politický systém, struktura profesí, společenská prestiž typů povolání, postoje lidí k práci, výchovně vzdělávací systém, dostupnost poradenských služeb a profesních informací aj. Skupinové faktory vyplývají ze sociálního a výchovného prostředí, v němž se žák rozvíjí. Individuální faktory reprezentují např. zdravotní stav, fyzická způsobilost pro výkon povolání, psychické vlastnosti, postoje, životní cíle, atd.³¹

Mezi prvotní vliv působící na žáka považujeme samotnou základní školu. Určitým způsobem napomáhá formovat osobnost, postoje k práci a zároveň vede k zodpovědné volbě povolání. Rozvíjí u nich kompetence, které jsou nedílnou součástí k osvojování vědomostí, dovedností, návyků a postojů. Poskytuje jim nezbytné informace o světě práce. Zároveň se je snaží navést cestou sebepoznávání, jež jim napomáhá posoudit své schopnosti s reálnými možnostmi, které jsou důležitým bodem při zvažování profesní orientace.

K dalším vlivům můžeme řadit např. vliv kamarádů nebo rodičů. Žáci jsou vystaveni pozitivním i negativním působení z jejich strany. Může se stát, že si rodiče plní své sny o vytouženém povolání právě prostřednictvím potomků nebo si pro něj představují lepší budoucí povolání, než to, které si vybral. Avšak většina rodičů své potomky podporuje v jejich rozhodnutí.

---

³¹ HLAĐO, Petr. *Svět práce a volba povolání* *Studijní text pro učitele* [online]. Brno, 2008, 117 s. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, str. 47.

Žák taktéž zvažuje dostupnost školy, zda je pro něj po stránce každodenního dojíždění přívětivá nebo naopak, jestli by nebylo výhodnější zvolit variantu ubytování.

Z části mohou být ovlivněni působící reklamou škol, ať už na prospektech, viditelných billboardových plochách nebo mluvených reklamách v rádiích. I takto školy lákají své budoucí absolventy. Nakonec však mohou zvolit tu, která se lépe prezentuje na veřejnosti a přitom zdaleka nemusí žákům poskytovat kvalitní a prestižní formu výuky jakou si představovali.

5.3 Poradenské služby

Prvořadým a hlavním rádcem se stává dosavadní základní škola. Základy kariérového poradenství poskytuje většinou kvalifikovaný a zkušený pedagog, kterého pověřuje ředitel školy. Zpravidla to bývá výchovný poradce nebo školní metodik prevence. Jejich hlavním posláním je spolupracovat s třídními učiteli, učiteli výchov i dalšími pedagogickými pracovníky a samozřejmě úzce spolupracují i s rodiči žáka. Poskytují potřebné informace o školách jak pedagogickým pracovníkům, tak žákům. Žáci jsou z jejich strany informováni o jednotlivých typech škol, požadavcích a předpokladech pro přijetí. S tím jdou ruku v ruce i administrativní složky, jako shromažďování přihlášek ke studiu, poskytují konzultace pro žáky a jejich rodiče. Zajišťují exkurze na různé střední školy, taktéž odborné přednášky a besedy s kvalifikovanými pracovníky, kteří jsou ochotni pomoci a poradit v kariérovém rozhodování.³²

Jako poradci v mnoha případech poslouží žákům 9. ročníků rodiče, kamarádi nebo blízcí příbuzní. Lidé, se kterými se žáci setkávají dnes a denně. Dobře znají každou jejich zálibu, pozitivní i negativní povahovou stránku a mohou být nápomocni při důležitém rozhodování. Avšak ne každý má na základní škole představu o tom, čeho by chtěl v budoucnu dosáhnout a jakou profesní cestou se ubírat.

V dnešní době existuje řada poradenských center, která se specializují právě na kariérová zaměření. Pokud žáci tápou, nemají žádnou představu o nastávajícím studiu a už vůbec ne o svém povolání, mohou se svými rodiči právě tyto poradny navštívit a získat přehled. Naskýtá se jim tak možnost vyzkoušet si test profesní orientace. Zkušení odborníci se o vše postarají, odpoví na každou otázku a zároveň žákům dokážou vysvětlit všechny nejasnosti ohledně názvů profesí i škol, které se jeví tajemně. Informace poskytují např. úřady práce, kde žáci mohou získat přehled o povoláních a zároveň uplatnění na trhu práce – IPS

---

³² VENDEL, Štefan. *Kariéerní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 224 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1731-9.

(www.portal.mpsv.cz). Informace o školách mohou najít na portále Atlas školství (www.atlasskolstvi.cz).

5.4 Informace o středních školách

Žák devátého ročníku má v současnosti k dispozici nepřehledné množství informací o středních školách. Existuje řada podob a materiálů, prostřednictvím nichž se dozví podstatné informace. Čerpat může z tištěných produktů (odborné publikace, informační příručky a katalogy nabídky škol, zájmových testů, obrátit se může i na příručky o službách zaměstnanosti, inzeráty volných pracovních míst, aj.), internetových zdrojů (portály se vzdělávací nabídkou školního vzdělávání, kurzy, webové stránky jednotlivých škol, webové stránky s informacemi o volbě povolání a světě práce). Výhodou tištěných informací spočívá v tom, že si je žák může přečíst kdykoliv a kdekoliv, aniž by byla vyžadována jakákoliv technika. Avšak neposkytují velký rozsah informací na rozdíl od internetových zdrojů.³³

Osobně žák s rodiči může navštívit burzy středních škol. Jedná se o expozici, kde mohou jednotlivé střední školy ve svých stáncích představit absolventům základních škol své vzdělávací programy, nabídnout jim prospekty s určitými informacemi (např. požadavky pro přijetí, průběh a ukončení studia) a mají možnost položit jakoukoliv otázku, která je zajímá.

V rámci Dnu otevřených dveří jednotlivých škol má žák k dispozici celou střední školu. Je mu umožněn přístup do otevřených tříd, učeben, laboratoří. Stačí pouhý pohled a utvoří si přehled o vybavenosti školy. K dispozici jsou mu buď studenti, nebo pedagogové, kteří rádi a ochotně odpoví na každý zvědavý dotaz.

5.5 Typy středních škol

Nabízí se široké spektrum středních škol, které poskytují žákům určitý stupeň vzdělání. Záleží čistě na žákovi, jakou střední školu si zvolí. Zda bude preferovat vzdělání ukončené maturitou nebo pouze výučním listem.

---

³³ HLAĐO, Petr. *Svět práce a volba povolání* Studijní text pro učitele [online]. Brno, 2008, 117 s. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf, str. 52.

Pro přehled uvádím nabídku středních škol s popisem studia:

Středoškolské vzdělání bez maturity a výučního listu

a) Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu

Je zaměřeno na střední odborné vzdělání. Ukončení je provedeno závěrečnou zkouškou, kdy absolventi nezískají výuční list, ani maturitu, nýbrž vysvědčení.

Vzdělání trvá po dobu 2 let.³⁴

b) Praktická škola

Obory vzdělání jsou určeny pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Příprava je neprofesní, zaměřená na poskytování základních dovedností využitelných v běžném životě. Absolventi získají opět jenom vysvědčení.

Délka vzdělání trvá 1 nebo 2 roky.³⁵

Středoškolské vzdělání s výučním listem

a) Střední odborné vzdělání s výučním listem

Příprava probíhá profesní (odbornou) formou v tradičních učebních oborech středních odborných učilišť. Absolventi získají výuční list a mohou pokračovat v nástavbovém studiu, aby dosáhli maturitní zkoušky.

Vzdělání trvá po dobu 3 let.³⁶

b) Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem

Na této formě střední školy lze dosáhnout odborného (profesního) vzdělání v oborech s nižšími nároky na všeobecnou a odbornou přípravu. Díky tomuto vzdělání mohou vykonávat jednoduché práce, které jsou součástí dělnických povolání. Absolventi získají výuční list. Avšak po ukončení studia není jednoduché pokračovat v nástavbovém studiu, za účelem získání maturitní zkoušky.

Doba studia je 2, častěji však 3 roky.³⁷

---

³⁴ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

³⁵ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

³⁶ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

³⁷ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

Středoškolské vzdělání s maturitou

a) Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)

Tento typ vzdělání s profesním charakterem připravuje žáky pro střední odborné činnosti a nižší řídicí funkce. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání.

Studium trvá 4 roky.³⁸

b) Úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou

Jedná se o střední vzdělání zaměřené na profesní orientaci, které připravuje žáky pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí funkce. Důležitou roli zde hraje odborný výcvik. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání.

Délka studia je 4 roky.³⁹

c) Úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou (gymnázium)

Vzdělání je všeobecné, není odborné. Absolventi jsou po získání maturitní zkoušky připraveni pokračovat ve vysokoškolském nebo vyšším odborném vzdělávání.

Existují 3 varianty studia: čtyřleté, šestileté a osmileté.⁴⁰

Středoškolské vzdělání - konzervatoře

a) Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři

Pojednává o studiu uměleckých oborů. Absolventi získají vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, za jménem pak mohou uvádět označení DiS. (jako „diplomovaný specialista“). Vzdělání lze ukončit i maturitní zkouškou.

Délka většiny oborů trvá 6 let a je určena uchazečům po splnění povinné školní docházky.⁴¹

---

³⁸ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

³⁹ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

⁴⁰ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

⁴¹ Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.

5.6 Povolání - výkon profese

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, definuje pojem povolání jako *standardizovaný souhrn pracovních činností podle jejich obvyklého seskupení na trhu práce, jejichž výkon předpokládá určitou odbornou a další způsobilost*.⁴² Obvykle je za výkon spojený s povoláním poskytováno finanční ohodnocení v podobě mzdy (soukromý sektor) nebo platu (státní sektor).

Povolání si lidé vybírají na základě svých schopností, znalostí a dovedností. Obdobně jsou na tom i žáci devátých ročníků. Zvažují veškerá pro a proti, ať už jsou spojena s jejich osobností nebo s následným studiem, nakonec však objeví správné řešení. Výběr povolání je dlouhodobý a komplexní proces, na kterém se podílí více faktorů. Ve většině případů je k výkonu potřebná odborná způsobilost neboli kvalifikace, ta je dosahována právě vzděláním na školách. Avšak existují povolání, která mohou vykonávat i nekvalifikovaní pracovníci.

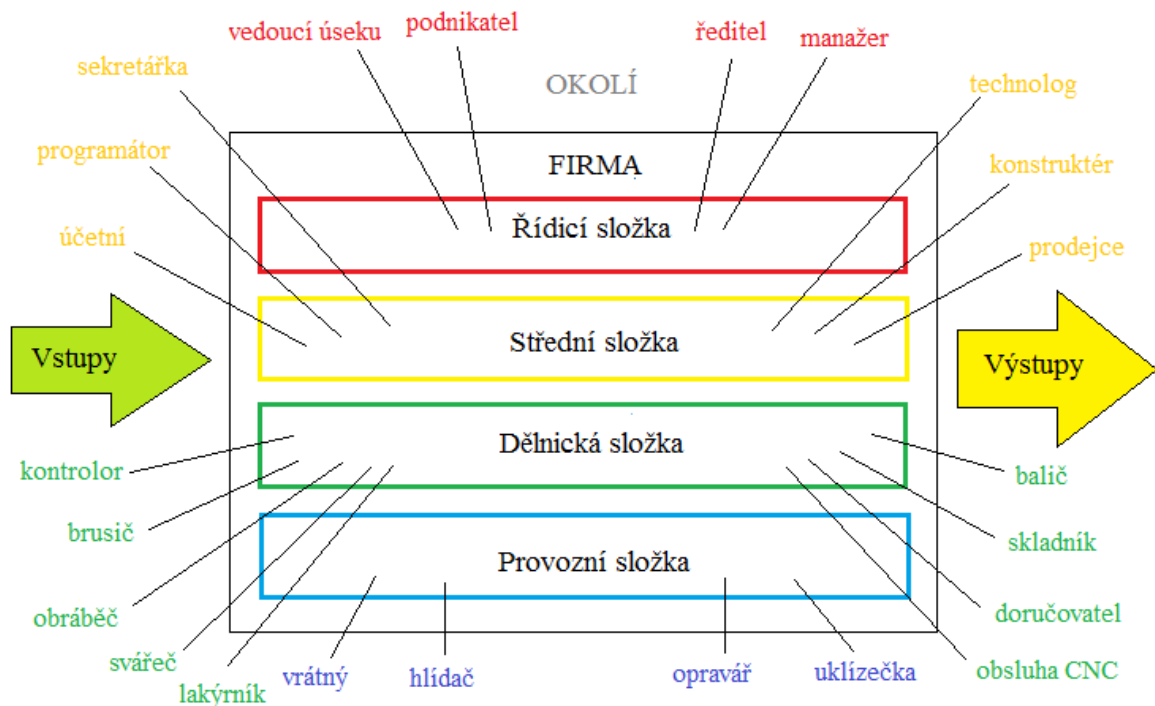
Žáci, studenti i každá jiná osoba, mají možnost osvojit si určité kompetence, rozvinout své schopnosti, dovednosti i znalosti, jež jim budou nápomocné při výkonu povolání. I na trhu práce se objevují široká spektra povolání, tudíž každý má prostor zvolit si činnost, která ho nějakým způsobem láká.

Na základních školách lze realizovat volbu povolání projektem „Malá firma“. Chce-li učitel realizovat takovýto projekt, musí být detailně obeznámen s případem fungování firmy, jejíž činnost mají žáci v rámci realizace projektu modelovat. Prostřednictvím projektu mohou nahlédnout do nitra firmy a představit si, jakou funkci v podniku určité povolání zastupuje, s jakými každodenními činnostmi se pracovníci potýkají atd. Zároveň se jim uceluje obraz návaznosti pracovních postupů a procesů ve firmě, které jsou na sobě závislé při transformaci (přeměně) vstupů (např. materiálu) na výstupy (např. hotové výrobky).

Projekt žákům přiblíží typické řídicí, střední, dělnické a provozní profese (viz Obr. 2). Umožňuje jim vžít se do jednotlivých rolí pracovníků. Mají možnost se zamyslet nad úkoly a činnostmi, které jejich právě zvolené povolání vykonává (zdali je fyzicky nebo psychicky náročné, nese velkou zodpovědnost, jestli je vyžadováno příjemné vystupování a komunikativnost, aj.) a zároveň si je vyzkoušet nanečisto. A to prostřednictvím zábavné a atraktivní formy, která žáky zcela pohltí a určitě sehraje důležitou roli i při jejich volbě povolání.

---

⁴² Zákon o zaměstnanosti. In: č. 435/2004 Sb. 2004. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.

Obr. 2 Strojírenská firma s povoláními (2)

Rozdělení povolání v rámci složek:

1) Řídicí složka

Je zastoupena vysoce postavenými povoláními, která jsou pověřena řízením, vedením a chodem firmy. Jsou spojována s vysokou společenskou prestiží. Navíc mají flexibilní pracovní dobu. Na tyto posty je vyžadováno vzdělání v oboru.

- Podnikatel/ředitel

Reprezentuje firmu navenek v tuzemsku i v zahraničí. Nese zodpovědnost za celou firmu (s tím jsou spojeny výkony jednotlivých pracovníků a expedované výrobky).

- Manažer/vedoucí úseku

Vedoucí pracovník, který zodpovídá za chod jemu svěřeného úseku (organizace). Je pověřen plánováním (cílů, strategií a termínů), organizováním (rozděluje jednotlivé úkoly pracovníkům a s tím spojenou odpovědnost), vedením (vede, motivuje, usměrňuje a odměňuje lidi za vykonanou práci), rozhodováním a kontrolou (včasné odhalení příčin a odchylek výroby a zároveň volí vhodnou nápravu).

2) Střední složka

Jednotlivé pracovní pozice mají přesně stanovenou pracovní dobu a následně i výši finančního ohodnocení. Lidé pracují převážně ve vlastních kancelářích s potřebnými pracovními prostředky. Tato povolání nejsou nijak fyzicky náročná, tudíž nenesou žádná rizika ani nebezpečí. Navíc je zde možnost kariérního růstu i proškolení a společnost je velmi dobře akceptuje. Povolání vyžadují k výkonu odbornou způsobilost. Na trhu práce jsou velmi dobře uplatnitelná (poptávka převažuje u programátorů, konstruktérů a technologů).

- *Sekretářka (asistentka ředitele/podnikatele)*

Přijímá obchodní partnery a jiné návštěvy. Zajišťuje termíny konání obchodních schůzek, vyřizuje korespondenci a telefonáty. Na tuto pozici se požaduje příjemné a milé vystupování osoby a komunikativnost, nejlépe ekonomické vzdělání.

- *Účetní*

Z názvu vyplývá, že povolání je zaměřeno na účetnictví jednotlivých kroků spjatých s každodenním chodem firmy. Každá činnost musí být zaevidována, dále pak účetní vypočítává mzdu pracovníkům, odvádí daně státu a může být pověřena i kalkulací ceny výrobku. Je zde vyžadováno ekonomické vzdělání.

- *Programátor*

Programuje firmě webové stránky nebo internetový obchod, které dále spravuje. Stará se o změny a aktualizace stránek. Požadováno vzdělání zaměřené na informatiku.

- *Konstruktér*

Je pověřen vytvořením technického výkresu výrobku a samotným jeho návrhem. Osoba, která chce získat místo konstruktéra, musí dosáhnout vzdělání v oblasti strojírenství.

- *Technolog*

Technolog zabezpečuje pracovní procesy při výrobě a s tím spojené i pracovní postupy. Inovuje a vytváří nové technologie, které by dokázaly vyrobit výrobek co nejefektivněji, zároveň měly nejmenší náklady a přitom byly stále kvalitní. Požadováno technické vzdělání.

- *Prodejce*

Důležitým úkolem tohoto povolání je prodat výrobky na trhu, zabezpečit jejich odběr a zároveň zisk podniku. Prodejce vytváří reklamu firmě, měl by mít

příjemné vystupování a zároveň schopnost ovlivnit a nalákat lidi na koupi určitého výrobku. Vhodné vzdělání v oblasti ekonomiky – marketingu.

3) Dělnická složka

Pracovníci dělnické složky mají přesně stanovenou finanční odměnu za vykonanou práci. Pracují převážně ve výrobních halách, jelikož jsou součástí výrobního procesu (např. starají se přímo o výrobu výrobků, kontrolu, skladování, balení, aj.), k výrobě jim slouží potřebné pracovní prostředky a ochranné pomůcky. Jednotlivá povolání musí dodržovat hygienu a bezpečnost práce, taktéž respektovat pracovní postupy a procesy, které nesmí změnit ani porušit. I pracovníkům dělnické složky je umožněn kariérový růst (např. mohou se vypracovat na vedoucí pozice). Vhodná je odborná kvalifikace, avšak ne vždy je podmínkou.

- *Obráběč (frézař/soustružník)*

Stará se o obrábění výrobků na požadovaný tvar, ať už pracuje na soustruhu nebo frézce.

- *Obsluha CNC stroje*

Práci vykonává pracovník, který je schopen naprogramovat program, podle něhož CNC stroj vyrobí polotovár nebo hotový výrobek. Dále jeho povinností je sledovat správnost postupů a procesů a zároveň včas odhalit a odstranit závady a vzniklé problémy.

- *Svářeč*

Jeho hlavním úkolem je svařit jednotlivé části (materiálu, polotovaru, ...) do výsledného tvaru výrobku.

- *Brusič*

Předmětem práce brusiče je obrušovat nedostatky výrobků tak, aby jejich povrch byl hladký bez nerovností.

- *Kontrolor*

Stará se o kontrolu výrobků, včasným odhalením odchylky, nebo špatného procesu, v posledním stádiu zmetku (jedná se o špatný výrobek). Díky kontrole může opravit chybu ve výrobním procesu a zamezit tak celkové špatné výrobě, která by pro podnik znamenala ztrátu.

- *Lakýrník*

Natírá nebo postřikuje hotové výrobky ochrannou vrstvou laku, která pomáhá udržet kvalitu výrobku a zároveň zabraňuje korozi.

- *Skladník*

Eviduje ve skladu přijatý materiál i hotové výrobky.

- *Balič*

Balí výrobky do ochranných obalů, které zamezují poškození při další manipulaci.

- *Doručovatel*

Má za úkol dodat zásilku, v níž jsou hotové výrobky, odběratelům na místo určení.

4) Provozní složka

Spadají sem povolání, která jsou spíše doprovodná. Předmětem práce není náročná složitá činnost, ani k ní nejsou vyžadovány speciální pracovní pomůcky, tomu odpovídá finanční ohodnocení. Pracovní doba je též přesně stanovena. Odborná kvalifikace není podmínkou.

- *Vrátný*

Zaznamenává osoby, jež přijíždí a odjíždí z podniku. Zamezuje tak vniknutí nepovolaných osob do objektu a zároveň včas odhaluje pomocí kontroly případné odcizení.

- *Hlídač*

Střeží objekt proti vandalismu a loupeži.

- *Uklízečka*

Zabezpečuje čistotu jednotlivých pracovišť.

- *Pracovník údržby*

Opravuje poruchy a udržuje stroje v chodu.

Po přečtení výčtu činností spojovaných s jednotlivými složkami povolání, si pokládáte otázku, zda je lepší být zaměstnancem nebo podnikatelem. Obojí má své klady i zápory.

Zaměstnanci mají přesně stanovenou pracovní dobu a za vykonání zadaných úkolů je jim pravidelně každý měsíc poskytována finanční odměna v podobě mzdy nebo platu. Po uplynutí pracovní doby mohou zaměstnanci své pracoviště bezstarostně opustit. Mají povinnou pauzu na oběd, která trvá půl hodiny a aby zaměstnavatel své zaměstnance motivoval, často jim na oběd přispívá stravenkami nebo poskytne odměnu ve formě prémie, finančních benefitů nebo firemních akcí. Mezi další výhody patří placená dovolená, nemocenská i proplacení státních svátků. Nemusí se starat o daně, sociální a zdravotní pojištění, ani o podávání daňového přiznání, jelikož vše za něj odvede zaměstnavatel. Jako nevýhody, které jsou spojované se zaměstnáním, lze zmínit to, že zaměstnanci nikdy nedosáhnou takových finančních příjmů

jako jejich zaměstnavatel, i když je zde možnost kariérového růstu. Z přesně stanovené pracovní doby vyplývá, že nemohou opustit pracoviště dřív, než jim tato doba uplyne. Jelikož zaměstnavatel vyplácí finanční odměnu pouze jedenkrát měsíčně, musí se zaměstnanci naučit hospodařit s finančními prostředky tak, aby jim vystačily na celý měsíc.

Zatímco podnikatel není omezen pracovní dobou, je sám svým pánem. Ale aby udržel chod podniku, přizpůsobuje svou pružnou pracovní dobu zákazníkům a zaměstnancům. Má možnost dosáhnout relativně velkého zisku a záleží pouze na něm, jak naloží s finančními prostředky. Může si rozvrhnout pracovní plán, jak uzná za vhodné a část své zodpovědnosti může přenést na své zaměstnance. Avšak i tak nese na svých bedrech velkou zodpovědnost, musí dodržovat termíny, stará se o administrativu, plánování a organizování výroby, vedení a kontrolu zaměstnanců. Zkrátka ve svých rukou má osud svého života, života firmy a v neposlední řadě zaměstnanců. Na rozdíl od zaměstnanců mu nikdo neproplácí dovolenou ani svátky. Má vysoké odvody na zdravotním a sociálním pojištění v souvislosti se svými zaměstnanci.⁴³

Závěrem lze říci, že zaměstnání i podnikání s sebou nesou určité pozitivní stránky i rizika, ale zaměstnanec ani zaměstnavatel by se nedokázali pracovně uplatnit bez činnosti podniku. Podnik s jeho činností je řešen v aplikační části práce.

---

⁴³ Je výhodnější být zaměstnanec nebo podnikatel? *Jak začít podnikání* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.jakzacitpodnikani.cz/je-vyhodnejši-byt-zamestnanec-nebo-podnikatel/>.

Aplikační část

Stěžejní část textu v aplikační části práce tvoří informační materiál, který lze v rámci realizace projektu „Malá firma“ využít jako poznatkovou bázi problematiky malého výrobního podniku.

Tato problematika může být pro žáky základních škol určitým přínosem, jelikož na konci druhého stupně základní školy všichni žáci uvažují o svém budoucím povolání nebo alespoň studiu, které jim umožní vyplnit celoživotní cíl a nastartuje tak dráhu profesní orientace. Prostřednictvím zmiňovaného projektu v závislosti na případové studii bych jim ráda přiblížila určité spektrum běžných a typických povolání, která se vyskytují v malém podniku zaměřeném na strojírenství.

6 Podnik

Definice podle Obchodního zákoníku zní: „*soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.*“ (§ 5).⁴⁴

Na základě počtu zaměstnanců, které podnikatel ve své firmě zaměstnává, jejího ročního obratu a podílu na základním kapitálu rozdělujeme podnik na drobný, malý a střední.

6.1 Rozdělení podniků

Kritérium rozřídění je dáno počtem zaměstnanců, výší obratu a v neposlední řadě velikostí kapitálu či zisku.

Pokud se zaměříme na kritéria, která jsou důležitá pro Českou republiku, bude nás zajímat počet zaměstnanců a výše obratu. Svaz průmyslu České republiky považuje za malý podnik ten, který má méně než 100 zaměstnanců a jeho roční obrat nepřesahuje 30 mil. Kč. Střední podnik má méně než 500 zaměstnanců a jeho roční obrat nepřesahuje 100 mil. Kč a ostatní podniky jsou považovány za velké.

Pro Evropskou unii je důležité členění podle počtu zaměstnanců, které podnikatel zaměstnává. Jelikož Česká republika je součástí Evropské unie, řídí se tudíž legislativou, kterou nařizuje EU a sem spadá i rozdělení podniků podle velikosti.⁴⁵

Jelikož v tématu práce řešíme problematiku malého podniku, je pro nás přínosné zmínit kritéria pro jeho rozpoznání a zároveň porovnání s drobným a středním podnikem.

6.1.1 Drobný podnik

- a) Podnikatel ve své firmě zaměstnává méně než 10 zaměstnanců.
- b) Jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 2 000 000 € nebo má čistý obrat za uzavřené účetní období nepřesahující 2 000 000 €, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví; neúčtuje-li v soustavě podvojného účetnictví, vztahují se uvedené částky ke konečným příjmům a k úhrnu majetku.⁴⁶

6.1.2 Malý podnik

- a) Podnikatel ve svém podniku zaměstnává méně než 50 zaměstnanců

---

⁴⁴ ČR. Obchodní zákoník. In: *Zákon č. 513/1991 Sb.* 1. 1. 1991. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx#par5>.

⁴⁵ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ, a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3, str. 84.

⁴⁶ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ, a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3, str. 373.

- b) Jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 10 000 000 € nebo má čistý obrat za uzavřené účetní období nepřesahující 10 000 000 €, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví; neúčtuje-li v soustavě podvojného účetnictví, vztahují se uvedené částky ke konečným příjmům a k úhrnu majetku. Dále jsou ovlivněny i jinými faktory složitější povahy.⁴⁷

6.1.3 Střední podnik

- a) Podnikatel ve svém podniku zaměstnává méně než 250 zaměstnanců
- b) Jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 43 000 000 € nebo má čistý obrat za uzavřené účetní období nepřesahující 50 000 000 €, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví; neúčtuje-li v soustavě podvojného účetnictví, vztahují se uvedené částky ke konečným příjmům a k úhrnu majetku.⁴⁸

Hlavní rozdíl mezi drobným podnikem, malým a středním podnikem spočívá v množství zaměstnaných zaměstnanců, aktivech a obratu firmy, kterého podnik dosáhne samotnou činností.

6.2 Činnost podniku

Efektivní činnost podnikům zajišťují jednotlivé postupy samotného podnikatele či oddělení, která jsou pověřena určitými úkoly. Plnění jednotlivých úkolů na sebe navazuje a tímto je zajištěn neustálý chod firmy.

Základní podnikové činnosti (funkce) podle Synka:⁴⁹

- Investování
- Nákup
- Výroba
- Marketing a prodej
- Personalistika
- Vědeckotechnický rozvoj
- Správa

6.2.1 Investování

O investici ve většině případů rozhoduje sám podnikatel, který podnik vlastní. Poskytuje k nákupu, opravě či dalšímu technickému zhodnocení finanční prostředky. Díky tomu může

---

⁴⁷ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ, a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3, str. 373.

⁴⁸ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ, a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3, str. 373.

⁴⁹ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ, a kol. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3.

rozhodnout o prvotním nákupu potřebných budov důležitých pro uskladnění materiálu, hotových výrobků či strojů, aby nepodléhaly vlivu klimatických podmínek a následnému zničení. Budovy jsou též zázemím pro zaměstnance a samozřejmě pro samotného podnikatele. Dále rozhoduje o pořízení strojů a zařízení, které by dokázaly vyrobit určitý výrobek s co nejmenší spotřebou materiálu, rychle a hlavně kvalitně. Může taky investovat do dopravních prostředků, které umožní rozvoz výrobků k zákazníkům. Při každodenním výrobním procesu dochází k opotřebenosti strojů, tudíž po určité době je potřeba nepoužitelné stroje zcela nahradit nebo alespoň opravit. S návrhem může přijít vedoucí pracovník určitého úseku, ale i v tomto případě o další investici rozhoduje hlava podniku.

Úkolem je zajišťování potřebného dlouhodobého hmotného či nehmotného popřípadě finančního majetku, který by zabezpečil plnění cílů podniku.

Dlouhodobý hmotný majetek

Do této kategorie řadíme např. budovy, které podnikatel vlastní, dílny, kde zaměstnanci vytváří pracovní úkony, stavby, půda, dopravní prostředky či stroje a zařízení. Veškerý dlouhodobý hmotný majetek se používá více než 1 rok a musí se odepisovat. Jeho pořizovací cena bývá vyšší než 40 000 Kč.⁵⁰

Dlouhodobý nehmotný majetek

Tento typ majetku obsahuje například software, ocenitelná práva, goodwill, povolenky, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje. Nehmotným majetkem není povolenka na emise skleníkových plynů a produkční kvóta. Doba použitelnosti bývá vyšší než 1 rok. Pořizovací cena dlouhodobého nehmotného majetku bývá vyšší než 60 000 Kč a podléhá odpisům.⁵¹

Dlouhodobý finanční majetek

Do dlouhodobého finančního majetku řadíme především cenné papíry jako akcie a obligace. Používá se také na delší dobu než 1 rok. Tento typ majetku se neodepisuje a ani není vymezen pořizovací cenou.⁵²

Přesnější a podrobnější vymezení jednotlivých typů majetku vymezuje Zákon o účetnictví (č. 563/1991 Sb.).

---

⁵⁰ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2.

⁵¹ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2.

⁵² ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2.

6.2.2 Nákup

Charakteristickým úkolem nákupní činnosti je plynule, hospodárně a včas zabezpečovat potřebné materiály, ať už se jedná o základní suroviny, či pomocné materiály, dále pak energie a služby v požadovaném množství a kvalitě pro výrobní, pomocné a obslužné procesy, aby byl zachován plynulý chod výroby.⁵³

Nákupní činnost mívá v podniku zpravidla na starost správce nákupu. Jeho hlavním úkolem je zabezpečit veškeré potřebné prostředky, které jsou nutné k uskutečnění výroby.

6.2.3 Výroba

Výroba představuje proces transformace materiálů na produkt za součinnosti dalších výrobních faktorů (energií, strojů a zařízení určených pro výrobu a zaměstnanců) určitým technologickým postupem. Hotové produkty, v podobě statků či služeb, mají uspokojit určité konkrétní lidské potřeby. Podnik proto musí vědět, co a kolik se bude vyrábět, jak má vyrábět, kdy vyrábět a taky za kolik vyrábět, aby vynaložil co nejmenší náklady.⁵⁴

Výrobní proces bude blíže specifikován v samostatné kapitole 7.

Jednotlivými kroky výroby jsou úkolování zaměstnanci, kteří se specializují na určité fáze výroby. Od výkonu práce se pak odvíjí název povolání např. konstruktér, soustružník, frézař, brusič, atd.

6.2.4 Marketing a prodej

Marketing je chápán jako jednotná koncepce podnikatelské politiky, která vychází z poznávání konkurence, vyvolávání a ovlivňování měnících se potřeb a požadavků zákazníků (např. reklamou), a zabývá se jejich přeměnou v poptávku po produktech a službách podniku. A to vše se děje proto, aby byl podnik schopný přežít v tvrdém konkurenčním boji. Marketing není samostatná podniková funkce, ale prolíná se všemi činnostmi podniku – investováním, nákupem a zásobováním, vývojem a výrobou, personální činností a ekonomikou firmy.⁵⁵

Prodejem rozumíme jednu konkrétní činnost podniku, ve které podnik přímo směřuje peníze za účelem poskytnutí služby nebo výrobku zákazníkovi.

O marketing a prodej se starají specializovaní zaměstnanci. Jejich cílem je vytvořit pro určitý výrobek nebo službu reklamu, která by byla originální a zároveň by nalákala zákazníky a napomohla prodeji. Na tuto pozici jsou vybíráni lidé s rozvinutou představitivostí, měli by být kreativní a průbojní, aby byli schopni prosadit svou práci. Prodejci by měli být

---

⁵³ HYRŠLOVÁ, Jaroslava a KLEČKA. *Ekonomika podniku*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2008. ISBN 978-80-86730-36-3, str. 14.

⁵⁴ HYRŠLOVÁ, Jaroslava a KLEČKA. *Ekonomika podniku*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2008. ISBN 978-80-86730-36-3, str. 14.

⁵⁵ HYRŠLOVÁ, Jaroslava a KLEČKA. *Ekonomika podniku*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2008. ISBN 978-80-86730-36-3, str. 14.

komunikativní, společenšší, jejich vzhled a mluvený projev by neměl zákazníka odradit, ale naopak přilákat.

6.2.5 Personalistika

Personální oddělení se snaží vytvářet dynamický soulad mezi počtem a strukturou pracovních míst, který jde ruku v ruce s počtem a strukturou pracovníků. Snaží se zajistit optimální využívání pracovních sil v podniku a zároveň napomáhá rozvíjet personální a sociální cítění pracovníků.

V rámci personalistiky se realizují činnosti jako personální nábor, plánování a výběr, rozmisťování a adaptace zaměstnanců, hodnocení pracovních míst a pracovníků, odměňování, zvyšování kvalifikace a rekvalifikace a nesmíme opomenout péči o zaměstnanecké vztahy.⁵⁶

6.2.6 Vědeckotechnický rozvoj

Aby byl podnik schopný obstát v boji s konkurencí, musí zavádět nové, výkonnější, efektivnější, ekologičtější a progresivnější technologie. Některé firmy jsou tak zdatné, že si sami technologie vyvíjí. Podílí se na výzkumu a taky realizaci nových či již inovovaných produktů nebo postupů. Vědeckotechnický rozvoj je podporován především ve velkých podnicích, a to díky vymezenému rozpočtu finančních prostředků. Pro velké firmy je důležité udržet si krok vpřed před konkurencí, jinak riskují ztrátu svého postavení. Menší firmy nejsou natolik kapitálově silné, aby byly schopny sami vyvíjet nové technologie, ale mají možnost takové technologie koupit.⁵⁷

6.2.7 Správa

Zahrnuje převážně administrativní činnosti, které jsou taktéž důležitou součástí chodu každého podniku. Spadá sem podnikové plánování, statistika, vedení účetnictví, úklidové služby apod.

Správu podniku zabezpečují zaměstnanci, kteří jsou pověřeni určitými úkoly typickými pro dané povolání. Administrativní pracovníci se zaměřují na účetnictví, daně, statistiku nebo další evidenční povinnosti. Toto povolání je vhodné pro lidi s ekonomickým zaměřením. Úklid a čistotu na pracovištích udržují uklízečky. Provozní služby zajišťují opraváři a údržbáři atd.

6.2.8 Management

Management je ucelený soubor ověřených přístupů, názorů, zkušeností, doporučení a metod, které vedoucí pracovníci (manažeři) užívají k zvládnutí specifických činností

---

⁵⁶ HYRŠLOVÁ, Jaroslava a KLEČKA. *Ekonomika podniku*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2008. ISBN 978-80-86730-36-3.

⁵⁷ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2.

(manažerských funkcí), jež jsou nezbytné k dosažení soustavy podnikatelských cílů organizace.⁵⁸

S managementem jsou často spojovány pojmy manažer a podnikatel. Ačkoliv se může zdát, že manažer a podnikatel plní stejnou funkci, co se týče řízení podniku, v zásadě se tyto dva pojmy odlišují. Manažeři nenesou riziko podnikání na svých bedrech, kdežto podnikatelé ano. Pokud by došlo ke krachu podniku, manažer by přišel o místo, ale podnikatel o veškeré své peníze a v některých případech i o majetek. U menších firem často platí, že vlastník podniku je současně ředitelem, tudíž řídí veškeré procesy ve firmě a stává se tak i manažerem.

6.3 Systémový pohled na funkci podniku

Systémový přístup lze popsat jako účelový způsob myšlení či řešení problémů (jednání), přičemž zkoumané jevy a procesy jsou chápány komplexně (celistvě) závisle na vnitřních a vnějších souvislostech. Zásadním cílem je pochopit, vhodně formulovat a pomoci vyřešit určitou problematiku. Jejíž součástí jsou jednotlivé procesy, organizace, prostředí a další složky. Pod systémový přístup spadá důležitý a nezbytný pojem systém. Ten se skládá z jednotlivých prvků a vazeb navzájem mezi sebou působících, jež mají určité vlastnosti. Jednou z hlavních vlastností systému je jeho struktura resp. jednotlivé části. Vztah mezi systémem a jeho okolím je dán vstupy a výstupy. Pomocí vstupů působí okolí na systém a prostřednictvím výstupů působí systém na své okolí.⁵⁹

Vstupy podniku představují hmotné a nehmotné složky, které firmy využívají ve svých výrobních procesech za účelem výroby výstupů (též statků či služeb). Hmotné složky si můžeme představit jako věc materiální hodnoty. Zavádí se pro ně pojem statky. Jejich důležitým znakem je vzácnost. Neexistuje dostatek zdrojů k výrobě všech statků, které chtějí lidé spotřebovat. Zatímco nehmotnou složku představují služby, jež mají naopak nemateriální povahu. Jsou charakteristické svou nevyčerpatelností. Obecně mezi vstupy řadíme přírodní zdroje, což může představovat půda využívaná v zemědělství nebo ve stavebnictví, lidské zdroje, kapitál a v neposlední řadě informace. K těmto hlavním skupinám můžeme dále přiřadit zdroje energie, stroje a zařízení, materiál a suroviny, know-how a služby, které si podnik sám zabezpečuje.⁶⁰

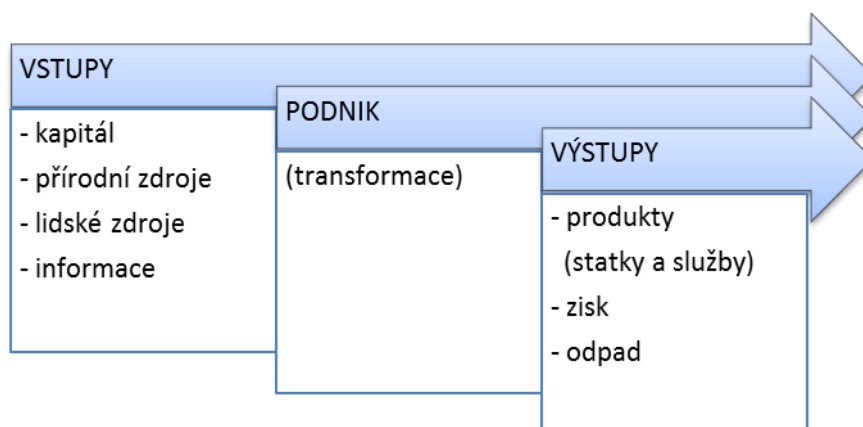
---

⁵⁸ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2, str. 204.

⁵⁹ VODÁČEK, Leo. *Informační management: pojetí, poslání a aplikace*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1997. 146 s. ISBN 80-85943-35-2, str. 43.

⁶⁰ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2, str. 13-16.

Výstupy podniku se skládají ze souboru různorodých užitečných statků nebo služeb, které jsou buď spotřebovávány, nebo použity pro další výrobu. Jsou důležité pro finanční zázemí a stabilitu firmy. Výstupy, které odchází z podniku, jsou produkty, zisk a odpad.⁶¹

Obr. 3 Schéma vstupů a výstupů podniku (3)

Cílem a motivem každého podniku je tvorba zisku. Toho může firma dosáhnout právě správným transformačním procesem vstupů na výstupy (viz Obr. 3). Díky spolehlivým dodavatelům potřebných vstupů, odhodlaným a motivovaným zaměstnancům, správnému řízení výrobního procesu tak, aby podnik vyráběl levně, rychle a kvalitně si podnik zajistí trvalý růst ekonomiky a je na cestě k dosažení zisku.

Následující kapitola nám, s využitím případové studie, umožní blíže nahlédnout na jednotlivé chody a procesy, které denně v malém podniku probíhají.

⁶¹ ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2, str. 13-16.

7 Případová studie výrobního procesu v malé firmě

Popis procesu výroby umožní náhled na jednotlivé kroky, které jsou nedílnou součástí chodu firmy a vedou až k výrobě hotového výrobku. Samotné výrobě předchází příjem objednávky, zásobování, skladování a příprava výroby. Jakmile je výrobek hotov, následují další činnosti jako zpracování odpadů, vyhotovení obalů na výrobek a jeho následná expedice a prodej (viz Příloha č. 5 – Schéma chodu firmy). Veškeré činnosti, které probíhají ve firmě, mají na starost lidé (ať už práci vykonávají manuálně nebo prostřednictvím strojů a zařízení). Za vynaložené úsilí je jim každý měsíc vyplacena finanční odměna ve formě mzdy.

V nadcházejících podkapitolách si blíže specifikujeme jednotlivé kroky, které jsou součástí chodu firmy.

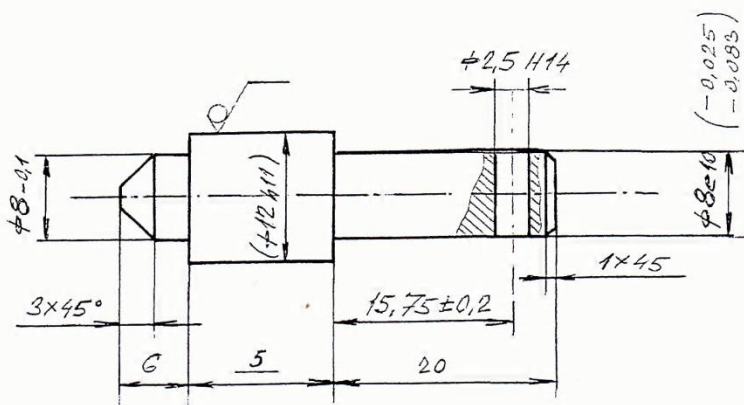
7.1 Zakázka

Prvotním impulsem, který zahajuje samotný výrobní proces výrobku, je příjem objednávky. Objednávat lze prostřednictvím mnoha cest, ať už osobním kontaktem, telefonickým hovorem nebo prostřednictvím internetu (internetový obchod, e-mail). Internet poskytuje nerychlejší a nejpohodlnější formu zaslání objednávek, proto se stále více rozšiřuje a rozvíjí nové možnosti.

V každém případě objednávka musí obsahovat podstatné údaje o typu výrobku, požadovaném množství a nejlépe jeho technický výkres (Obr. 4 – 5).

Technická dokumentace poskytuje informace, které nalezneme v popisových polích. Popisová pole nesou identifikační údaje (označení a název výkresu, jméno vlastníka), informativní údaje (použitý způsob promítání, měřítko zobrazení a měřicí jednotku délkových rozměrů), technické informace (o rozměrech a tolerancích výrobku, použitém materiálu či výchozím polotovaru, drsnosti povrchu, normě a toleranci) a nakonec uživatelské údaje (datum vypracování, datum označení příp. změn, administrativní údaje – podpis autora nebo zodpovědných pracovníků).

$R_a \ 6,3$ ✓

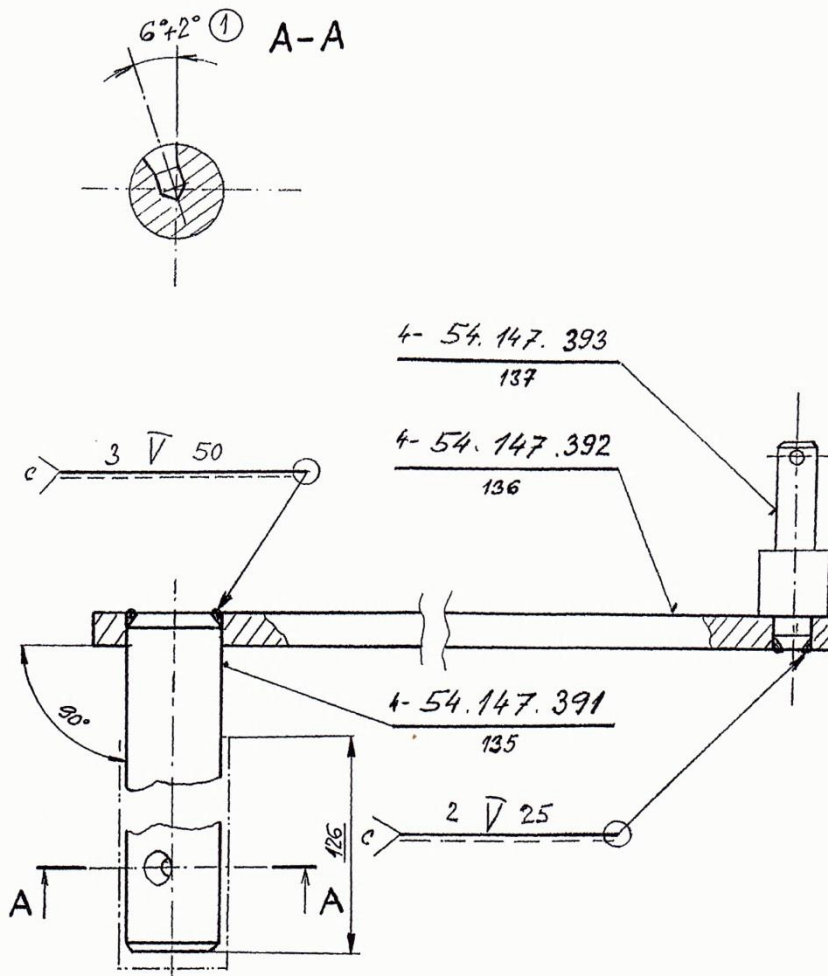

28.2.2007

Príloha NZ

PŘESNOST	ISO 2768-mK							
TOLEROVÁNÍ	PODLE ISO 8015							
PROMÍTÁNÍ	(ISO E)	PZ	IND.	X	ZMĚNA	DAT.	PODPIS	
MATERIÁL	11523.0	DRUH ODPADU	HMOTNOST	0,0190	BĚŽ. Č.	137	MĚŘITKO	2:1
POLOTOVAR	$\phi 12 \ h11 \times 25$ CENY 42 65 10.12		V.MONT.JEDN.	54.147.390	ČÍSLO TVT			
VYPRACOVAL	NFL		Zetor a.s. VÝZKUMNĚ VÝVOJOVÁ ZÁKLADNA					
PŘEZKOUSEL	Wleben							
NORMALIZÁTOR	SCHVÁLIL <i>Dybl</i>		ST.V.	IN.V.VYDAN PZ K-0594-06				
TECHNOLOG	DATUM 21.12.2006							
NÁZEV	ČEP	FORM.	4	Č.VÝKRESU	54.147.393	INDEX	0	

Obr. 4 Technický výkres – Čep (4)

4. SVARY DLE ISO 5817-C
3. PÚ. DLE PZN 03 8571
2. ----- CHRÁNIT PŘED NÁTĚREM
1. FOSFÁTOVAT, ZAKLADOVAT

PRESNOST	EN ISO 13 920 BF								
TOLEROVANI PODLE ISO 8015			007-08 1	1	$6^{\circ} \pm 0,5 \rightarrow 6^{\circ} \pm 2^{\circ}$			16.1.09	Neu
PROMITANI		(ISO E)	PZ	IND.	x	ZMENA		DAT.	PODPIS
MATERIAL	- P44.13C-1,2	DRUH ODPADU	HMOTNOST 0,6500		BEZ.C.	134	MERITKO	1:2	
POLOTOVAR	- SVAŘENÝ CELEK		V.MONT. JEDN. - 54.147.000		CISLO TVT -				
VYPRACOVAL	- <i>Neuroval</i>		Zetor a.s. VYZKUMNE VYVOJOVA ZAKLADNA						
PREZKOUSEL	- <i>Weber</i>								
NORMALIZATOR	SCHVALIL <i>Neuroval</i>								
TECHNOLOG	DATUM 21.12.2006		ST.V.		N.V.VYDAN PZ K-0594-06				
NAZEV	HŘÍDEL PTO úplný		FORM.	C.VYKRESU		INDEX			
			A4	54.147.390		1			

Obr. 5 Technický výkres – Čep v sestavě (5)

Objednávku obdrží buď přímo podnikatel, který dále rozdělí úkoly nutné ke zpracování, nebo vedoucí úseku.

Nejlépe ještě před přijetím objednávky musí být zjištěno, zdali má podnik dostatečné zásoby materiálu nebo polotovaru pro uskutečnění výroby výrobku.

7.2 Zásobování a skladování

Zásobování představuje neustálou a důležitou činnost podniku, při níž si vytváří a zajišťuje nákupem potřebné suroviny a materiál v požadovaném množství, druzích a kvalitě ve stanovené době, které dále využívá při výrobním procesu. Důležitým krokem je volba dodavatele. Dodavatel by měl být solidní, spolehlivý a měl by včas zabezpečit dodání materiálu nebo surovin bez zbytečných prodlev a poškození. Jako problém se může jevit správné množství zásob. Podnik by neměl mít příliš velké zásoby. Může nastat případ, že není dostatek odběratelů, tudíž ani výroby a tím pádem ani spotřeby materiálu nebo surovin. Postupem času materiál ubývá na kvalitě a ztrácí tak drahocenné vlastnosti. Na druhou stranu není přínosem ani metoda Just – in – time z Japonska, jejíž hlavní myšlenkou byla přesnost a spolehlivost dodavatelů, kteří dodávali potřebné množství materiálu nebo surovin k výrobě. Nebylo potřeba skladů, jelikož dovezený materiál byl použit ihned k výrobě. Avšak tato metoda se v našich podmínkách nevyužívá. Podnik by si měl vytvářet optimální zásoby, které by mu zajistily plynulý chod, proto součástí zásobovací činnosti je skladování materiálu nebo surovin.⁶²

Zásady racionálního zásobování:

- 1) Nakoupit jen to, co je potřeba.
- 2) Nakoupit jen tolik, kolik je potřeba.
- 3) Zvážit náklady související s pořízením zásob a podle toho se rozhodnout, kdy a kolik nakoupit.

Po procesu zásobování zpravidla následuje uskladnění přijatých surovin, materiálu i hotových výrobků. Hmotné statky se soustřeďují na určitém místě, ve stanoveném množství a připravují se pro další činnost (např. výdej do spotřeby, další zpracování u nedokončené výroby a polotovarů nebo prodej hotových výrobků). Je důležité, aby skladovací prostory zabraňovaly klimatickým vlivům, poškození materiálů např. korozi nebo další mechanické manipulaci. Uskladnění, evidenci materiálu, polotovarů a výrobku, ale i jejich výdej do výrobního procesu nebo do prodeje provádí skladník.

---

⁶² Zásobování podniku. *Maturitní otázky* [online]. 1998 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/ekonomika/zasobovani-podniku>.

O zásobovací činnost se zpravidla stará úsek marketingu nebo nákupu a skladovací činnosti se ujímá skladník. Velké sklady mohou být hlídány a zároveň chráněny ostrahou proti případným krádežím.

Během zásobování, skladování a po přijetí objednávky dochází k následující fázi – přípravě výroby.

7.3 Příprava výroby

Samotnému výrobnímu procesu předchází jeho příprava, musí být důkladná, aby nedocházelo ke ztrátám. Přípravu můžeme rozvrhnout do tří kroků, a to:

- 1) Technická příprava
- 2) Ekonomická příprava
- 3) Organizační příprava

O technickou přípravu se zpravidla stará technolog. Jeho úkolem je konstrukční příprava výrobku. Podle technické dokumentace určí z jakého materiálu či polotovaru se bude výrobek vyrábět, jaké má mít vlastnosti, tvar a rozměry s celkovým vzhledem v konečné fázi výrobku, atd. Dále sestavuje technologickou přípravu pro výrobek, to znamená, že stanoví výrobní postup, jehož součástí bývá dodržování norem (v případě čepu se jedná o normu ČSN 11523, EN S355J0) a správně načasuje úkony spojené s výrobní činností.

Ekonomickou přípravu provádí administrativní oddělení (většinou ekonom, ale pokud firma ekonomu nezaměstnává, je tímto úkolem pověřen jiný administrativní pracovník). Toto oddělení sestavuje cenu výrobku a zároveň náklady spojené s výrobou (např. energie, materiál, práci zaměstnance, atd.). Porovnáním stanovené ceny s náklady výroby, firma zjistí, zdali bude výrobek ziskový nebo naopak ztrátový, tudíž nemá smysl se do výroby pouštět. Výsledkem je předběžné kalkulace, která se provádí právě před začátkem výrobního procesu.

Poslední fází je organizační příprava. Spočívá ve správném určení pracovišť a dílen, v nichž se budou jednotlivé výrobní postupy a úkoly provádět. Odvíjí se to od umístění potřebných strojů a zařízení. Na organizační přípravě výroby spolupracuje technolog s vedoucími jednotlivých úseků.

Jestliže je příprava výroby detailně promyšlená, naplánovaná a ukončená, může se přejít k samotnému výrobnímu procesu.

7.4 Výrobní proces

Výrobní proces lze definovat jako činnost, při níž se uskutečňuje soubor pracovních, technologických a přírodních procesů, které mění tvar a jakost vstupního materiálu. Výstupem

procesu je hmotný statek. Tyto procesy jsou prováděny ve výrobních podnicích a výrobě uzpůsobených pracovištích.⁶³ Jednotlivá pracoviště mají k dispozici technologie, stroje a zařízení potřebné k uskutečnění výroby.

Pro porovnání si uvedeme postup výroby čepu (Obr. 4), který je součástí sestavy *hřídele PTO* (viz technický výkres sestavy – Obr. 5), mechanizovanou a automatizovanou výrobou. Hlavním rozdílem mechanizované výroby oproti automatizované spočívá v tom, že do výroby zasahuje pracovník i stroj. Pracovník ovládá stroj, provádí upínání a posuvy (materiálu i polotovaru). I když mu stroj práci usnadňuje, musí být neustále ve střehu a plnit kroky výroby. Při automatizované výrobě veškerou práci odvede stroj a pracovník jej pouze kontroluje. Jedinými úkoly obsluhy jsou upínání, odejmutí a uložení výrobku, jinak veškeré úkony vykoná stroj (např. CNC).

1) Mechanizovaná výroba

Příprava výroby

Soustružení č. 1 – (práce na soustruhu provádí soustružník):

- Přinese ze skladu polotovar 12 mm x 1 m
- Polotovar umístí do soustruhu, posune o doraz
- Upne polotovar průměru (dále jen $\varnothing$) 12 mm, délky 1 m do soustruhu – univerzální sklíčidlo
- Délka vysunutí dle délky obrobku = 37 mm
- Soustruží nožem ubíracím do vzdálenosti 20 mm – 2 špony na $\varnothing$ 8e10
- Soustruží hranu 1 x 45° na $\varnothing$ 8 mm
- Soustruží hranu 0,5 x 45° na $\varnothing$ 12 mm
- Upíchne upichovacím nožem délku 31 mm

Soustružení č. 2 – (práce na soustruhu provádí soustružník):

- Upne do univerzálního sklíčidla za $\varnothing$ 8e10
- Soustruží $\varnothing$ 8 – 0,1 do vzdálenosti 6 mm
- Srazí hranu 3 x 45° na $\varnothing$ 8 mm
- Srazí hranu 0,5 x 45° na $\varnothing$ 12 mm
- Odepne, vloží do bedny

Vrtání – (obsluha vrtačky):

- Upne obrobek do přípravku a vrtá $\varnothing$ 2,5 H14 ve vzdálenosti 15,75 mm

---

⁶³ Výrobní a nevýrobní procesy ve společnosti. *Podnikátor* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.podnikator.cz/provoz-firmy/management/rizeni-podniku/n:16450/Vyrobní-a-nevýrobní-procesy-ve-společnosti>.

- Srazí hranu na otvoru $\varnothing 2,5$ mm
- Kalibruje výstružníkem $\varnothing 2,5$ H14 vyvrtaný otvor

Kontrola – (kontrolor):

- Opticky kontroluje obrobek
- Kontrola tolerovaných rozměrů $\varnothing 8e10$
- Kontrola $\varnothing 2,5$ H14

Svařování – (svářeč):

- Vloží díry dle sestavy do svařovacího přípravku
- Svaří dle svařovacího postupu
- Vyjme ze svařovacího přípravku a vloží do přepravky

Čištění – (brusič, mechanik):

- Očistí povrch od nežádoucích nečistot po svařování a odjehlí případné ostré hrany
- Kontrola pohledem

Lakování – (lakýrník):

- Lakuje celou součástku dle postupu
- Ochrana výrobku před korozí

Výstupní kontrola – (kontrolor):

- Kontroluje celou součástku dle přiloženého technického výkresu
- Kontrola stavu lakování – lak bez poškození
- Kontrola tolerovaných rozměrů

2) Automatizovaná výroba

Příprava výroby

Dodání polotovaru 12 mm x 1,5 m ze skladu

CNC stroj – (obsluha CNC stroje):

- Programátor CNC stroje vytvoří program, podle něhož se vyhotoví výrobek
- Seřídí stroj na první součástce
- Stroj soustruží $\varnothing 8e10$ do vzdálenosti 20 mm
- Stroj vrtá $\varnothing 2,5$ H14
- Odjehlí $\varnothing 2,5$ H14
- Soustruží $\varnothing 8 - 0,1$
- Srazí hranu 3 x 45°
- Srazí hrany na $\varnothing 12$ mm
- Upíchne
- Poté je obrobek připraven k dalšímu kroku

Po obrobení na CNC stroji následuje svařování a ostatní postupy výroby, které se nijak neliší od mechanizované výroby. Avšak hlavní rozdíl je v rychlosti i v krocích. CNC stroj, který reprezentuje automatizovanou výrobu, je schopen sloučit více kroků (např. u mechanizované výroby 4 kroky) do jednoho a veškerá výroba mu zabere pouze 2 minuty čistého času bez přípravy. Mechanizovaná výroba je časově i postupově náročnější. Každý krok se provádí v uzpůsobených pracovištích a podmínkách, na jiném stojí s potřebnými výrobními prostředky, za použití jiné výrobní technologie. Práci, kterou CNC stroj vykonal za 2 minuty, by dělníci zvládli vykonat za 10 minut. Tudíž je zřejmé, že vývoj moderních technologií dělníkům ulehčuje práci, urychluje výrobu a tím i zvyšuje zisk firmě.

Jakmile je výrobek hotov, následuje balení, expedice a samotný prodej výrobků.

7.5 Obaly a expedice

Hotové výrobky balič zabalí do streč folie, která je chrání proti mechanickému poškození při manipulaci a uloží do skladu. Jestliže je výrobek expedován k příjemci, bývá navíc umístěn do kartonové krabice a doručovatel je prostřednictvím vozidla rozváží přímo k odběratelům.

7.6 Zpracování odpadů

Jelikož je podnik zaměřený na strojírenství, většinu odpadu tvoří kov. Převážně kovové třísky vznikající při opracování výrobku, které jsou prodávány specializovaným podnikům, jejichž činností je tyto kovové části zpracovat. I další odpady vznikající ve firmě jsou recyklovány.

7.7 Prodej výrobku

Prodej výrobků má mnoho podob. Může být uskutečňován přímo z firmy, nebo se vytváří kamenné obchody, kam doručovatel dodává hotové výrobky určené k prodeji a zákazníci si je přijdou osobně odkoupit. Další možností je internetový obchod, jenž umožňuje zákazníkům nakupovat z pohodlí domova nebo firmy. A v neposlední řadě prodej výrobků na veletrzích.

K lepšímu prodeji výrobků napomáhá marketingové oddělení, které vytváří reklamu firmě i samotnému výrobku. Prodejce prezentuje výrobek a láká spotřebitele k jeho koupi.

Za odvedenou práci náleží všem pracovníkům podílejících se na chodu firmy finanční odměna v podobě mzdy.

7.8 Mzda zaměstnanců

Mzda je odměna za práci vykonanou v pracovním poměru, kterou poskytuje zaměstnavatel svému zaměstnanci. Zpravidla se vyplácí zpětně (jednou za měsíc). Mzda je vyplácena v soukromém sektoru, kdežto plat náleží zaměstnancům sektoru státního.⁶⁴

Měsíčně dostává zaměstnanec informace ohledně mzdy na výplatní pásce, kde jsou uvedeny informace o zaměstnanci (jméno a příjmení zaměstnance, bydliště, rodné číslo, podnik, ve kterém pracuje) dále pak údaje o počtu odpracovaných hodin, počet nepřítomných hodin, příplatky, náhrady, prémie, hrubá mzda, sociální a zdravotní pojištění, úlevy na dani a nakonec čistá mzda k výplatě.

Mzda se člení do tří kategorií:⁶⁵

- 1) **Časová mzda** – výše mzdy je stanovena od počtu odpracovaných hodin (na hodinu je stanovena sazba např. 70 Kč/hod.).
- 2) **Úkolová mzda** – výše mzdy závisí na počtu jednotek vykonané práce (např. množství obroběných kusů za hodinu – 2 Kč/ks).
- 3) **Podílová mzda** – výše mzdy se odvíjí z dosaženého zisku či obratu firmy.

Výše mzdy může být ovlivněna různými faktory:⁶⁶

a) Složitostí, odpovědností a namáhavostí práce

- Vzdělání
- Praktické znalosti a dovednosti
- Složitosti předmětu práce a pracovní činnosti
- Organizační a řídicí náročnosti
- Míry odpovědnosti za škody, zdraví a bezpečnost
- Fyzické, smyslové a duševní zátěže
- Působení negativních vlivů práce

---

⁶⁴ Mzdy. *Finanční rádce* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.ministerstvomfinanci.cz/detail-clanku/43_mzdy.html.

⁶⁵ Mzdy. *Finanční rádce* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.ministerstvomfinanci.cz/detail-clanku/43_mzdy.html.

⁶⁶ Práce a právo: Příručka pro personální a platovou agendu. MPSV / TREXIMA, spol. s r.o. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB075>.

b) Pracovní podmínky

- Obtížnost pracovních režimů vyplývajících z rozvržení pracovní doby (směny, přesčas, práce v noci)
- Škodlivost nebo obtížnost daná působením jiných negativních vlivů pracovního prostředí
- Rizikovost pracovního prostředí

c) Pracovní výkonnost

- Intenzita a kvalita prováděných prací
- Pracovní schopnosti
- Pracovní způsobilosti

Oceňování zaměstnanců závisí na zaměstnavateli, který stanoví, zda bude pracovník pobírat mzdu podílovou, úkolovou nebo časovou i její výši.

Jednotlivé kroky probíhající ve firmě, které jsme si výše popsali, mohou sloužit zákazům jako podkladový materiál k projektu „Malá firma“ řešený v následující kapitole.

8 Návrh projektu „Malá firma“

Projektovou metodu aplikujeme na příkladu projektu s názvem „Malá firma“, která může být pro žáky 9. ročníků inspirativní, jelikož jim může zprostředkovat pohled na budoucí povolání, která se vyskytují v běžném životě. Žáci často nemají ucelené představy o svém následném studiu, nebo nejsou pevně rozhodnutí jakou profesní dráhou se dále ubírat. K volbě povolání jim může být nápomocný i tento projekt, který má žákům přiblížit typická povolání, jež se v malé firmě specializované na strojírenství, vyskytují spolu s pracovními postupy a procesy, které jsou spojovány s výkonem povolání.

Žáci mají příležitost vžít se v rámci realizace projektu do role konkrétního pracovníka a představit si, zda by je v budoucnu právě dané povolání bavilo, naplňovalo, nebo naopak k němu nemají pozitivní vztah. Dokáží si představit povinnosti spjaté s daným povoláním i obsah náplně práce.

Kapitoly 5, 6 a 7 této práce budou složité jako jeden ze zdrojů informací pro žáky v průběhu řešení projektu.

8.1 Charakteristika projektu

Projekt je zařazen do vzdělávací oblasti *Člověk a svět práce* a tematického okruhu *Svět práce*. V souladu s Maňákem⁶⁷ projekt koncipujeme jako krátkodobý – realizovaný po dobu 3 vyučovacích jednotek, kdy každá jednotka bude mít podobu dvou vyučovacích hodin základního typu. Bude se uskutečňovat ve třídě rozdělené do několika skupin.

1. Vyučovací jednotka – zadání projektu a plnění úkolů
2. Vyučovací jednotka – pokračování v plnění úkolů a finalizace projektu
3. Vyučovací jednotka – prezentace výsledných prací a shrnutí

Mezi vymezenými vyučovacími jednotkami je prostor pro domácí práci žáků na projektu, ta má určující charakter pro rozsah a kvalitu výstupů projektu.

8.2 Cíle projektu

Žák je schopen vytrvale řešit zadané úkoly, uvědomit si, že technika je nedílnou součástí lidské práce. Je schopen orientovat se v činnostech lidí v malé firmě a v jejich povoláních. Osvojuje si poznatky a informace pro volbu vlastního profesního zaměření. Dokáže si uvědomit návaznost jednotlivých činností povolání ve výrobním podniku. Je schopen popsat pracovní podmínky a požadavky na jednotlivá povolání. Dokáže charakterizovat typické

---

⁶⁷ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.

činnost při výkonu práce. Umí určit pracovní prostředky. Zná zdravotní omezení limitující volbu daného povolání a zdravotní stav potřebný pro výkon tohoto povolání. Zpracuje komplexní materiál formou prezentace. Dokáže ke konkrétním povoláním, přibližným v rámci realizace projektu, zaujmout osobní postoj.

8.3 Zadání projektu

- Na projektu budou pracovat žáci 9. nebo 8. tříd, převažuje v něm skupinová práce.
- Třída bude učitelem rozdělena do dvou skupin. V jedné skupině budou žáci inklinující spíše k intelektuální práci a ve druhé skupině spíše žáci manuálně zruční.
- Žáci náležející do uvedené skupiny budou losovat vybrané povolání z klobouku určeného pro tuto skupinu.
- V klobouku budou umístěny tyto složky povolání:
  - **řídící pracovníci**,
  - **administrativní a marketingové pracovníci** (prodej, reklama a rozvoz výrobků),
pro žáky inklinující spíše k intelektuální práci, a
  - **dělníci a provozní pracovníci**,
pro žáky inklinující spíše k manuální práci.
- V rámci rozlosovaných profesí žáci vytvoří menší skupiny, optimálně po 4.
- Každou vyučovací jednotku žáci ve skupině obdrží pracovní list (viz Příloha č. 1 - 3), který bude sloužit jako podklad pro projekt.
- Úkolem žáků bude vyřešit úkoly, které se týkají typických povolání pro výrobní firmu a vypracovat příslušnou část projektu.
- Informace mohou čerpat mj. z kapitol 5, 6 a 7 této práce, popř. i z jiných zdrojů.

Pedagog bude dohlížet na správný průběh projektu, pokud bude potřeba, poradí v problémových situacích a navede žáky správným směrem.

8.4 Prezentace projektu

Výsledky práce žáci zpracují na arch papíru formátu A3 nebo A2. Text mohou doplnit a zpestřit obrázky. Tento arch bude v průběhu řešení projektu umístěn na nástěnce ve třídě, poté může být vyvěšen ve škole. Dále svá zjištění shrnou formou prezentace, která bude využita ve třetí vyučovací jednotce při shrnutí výsledků projektu – zde každá skupina seznámí ostatní spolužáky s výsledkem své práce.

8.5 Didaktické materiály

S použitím schématu (viz Příloha č. 4 – Blokové schéma výroby) budou žáci vedeni k vystižení hlavních vazeb ve výrobním procesu firmy. Cílem je získat povědomí o pracovních činnostech a zastoupení vybraných profesí v malé firmě strojírenského charakteru. Při plnění úkolů v rámci realizace projektu žáci využijí tzv. „Kartu profesí“ (ukázka viz Příloha č. 6), která jim umožní představit si sled událostí a činností, které jsou spjaté s určitým povoláním. Po ukončení projektu seznámí spolužáky s výsledkem jejich práce prostřednictvím prezentace za využití projekční techniky i vlastním přednesem.

8.6 Shrnutí projektu „Malá firma“

Úkolem projektu je seznámit žáky s procesy probíhající ve výrobní firmě společně s činnostmi, které vykonávají určitá povolání. Prostřednictvím projektu mají získat ucelený pohled chodu firmy. Dokáží pochopit, že každý proces nebo úkol navazuje na předchozí činnost a zároveň dává podklad pro výkon následující činnosti.

Jsou schopni charakterizovat typická povolání, která se ve firmě nachází i pracovní podmínky a požadavky na jednotlivá povolání. Umí určit pracovní prostředky potřebné pro práci. Znájí zdravotní omezení a zdravotní stav spojený s výkonem povolání, atd.

V první vyučovací jednotce budou žáci seznámeni se zadáním projektu a rozdělení do malých skupin. Během této hodiny vypracují úkoly zadané úkoly v prvním pracovním listu. Jako informační pramen lze použít text této bakalářské práce (kapitoly 5, 6 a 7), další potřebné informace vyhledají z jiných zdrojů. Ke konci první vyučovací jednotky bude zařazena hra, která má obdobu „Activit“, zaměří se však jenom na povolání a s nimi spjaté činnosti, prostředky a pracoviště (viz. Příloha č. 7). Na konci této jednotky budou žáci seznámeni s domácím úkolem (v pracovním listu).

Na začátku druhé vyučovací jednotky žáci obdrží pracovní list č. 2. Jeho součástí je i křížovka, která slouží pro zopakování splněných úkolů z minulé hodiny (vyplněná křížovka viz Příloha č. 8). Poté budou žáci pokračovat v plnění zadaných úkolů (pracovní list č. 2), jejich činnosti spějí k finalizaci projektu. V rámci domácí přípravy na třetí vyučovací jednotku dokončí multimediální prezentaci.

V poslední vyučovací jednotce jednotlivé skupiny představí v souvislostech spolužákům složku povolání, kterou si vylosovali. Každý žák jednotlivě zhodnotí, zdali je dané povolání zaujalo a jestli si dokáže sebe představit na této pracovní pozici. Společně s vyučujícím v závěru své poznatky shrnou a projekt vyhodnotí.

Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu možností aplikace informací o výrobním procesu v malé firmě do výuky tematického okruhu *Svět práce* v obecně technickém předmětu na ZŠ. Práce se opírá o případovou studii malé firmy strojírenského charakteru a zaměřuje se na realizaci výuky spojené s problematikou volby povolání.

V teoretické části práce je provedena analýza kurikulárních dokumentů z hlediska ukotvení vzdělávacího obsahu, který má vztah k problematice volby povolání. Před vytvořením konceptu RVP byla výuka realizována dle vzdělávacích programů (Základní škola, Obecná škola, Národní škola). Ty přesně definovaly učivo. Jednotlivé vzdělávací programy však výuku obecně technického předmětu pojímaly různě. S příchodem koncepce RVP se stalo učivo prostředkem rozvíjení klíčových kompetencí, jichž mají žáci v průběhu studia dosáhnout. Pojetí výuky a volba obsahu vzdělávání zde záleží čistě na pedagogovi. S ohledem na zvolené téma volby povolání jsou dále v teoretické části vymezeny metody výuky vhodné pro realizaci zvoleného obsahu a dále jsou vymezeny pro téma práce důležité faktory profesního rozhodování žáků.

V aplikační rovině je zpracována případová studie malé firmy zaměřené na strojírenskou výrobu, která je následně využita pro přípravu projektu s názvem „Malá firma“. Tento projekt je zaměřen na realizaci výuky tématu spadajícího do tematického okruhu *Svět práce*. Při realizaci projektu „Malá firma“ mají žáci možnost nahlédnout do nitra podniku, pochopit provázanost jednotlivých procesů a postupů probíhajících ve firmě, představit si činnosti spjaté s každými povoláními, které jsou typické pro výrobní podnik, postavení pracovníků ve firmě, jejich kvalifikovanost i zodpovědnost, kterou na sebe berou při výkonu povolání. Tento projekt je může inspirovat při procesu kariérového rozhodování.

Seznam použité literatury

Literatura

- 1) HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.
- 2) HYRŠLOVÁ, Jaroslava a KLEČKA. *Ekonomika podniku*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2008. ISBN 978-80-86730-36-3.
- 3) JEŘÁBEK, Jaroslav et al. *Vzdělávací program Základní škola*. 2., nově dopl. vyd. Praha: Fortuna, 2001. 344 s. ISBN 80-7168-595-X.
- 4) MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
- 5) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Vzdělávací program Národní škola: vzdělávací program pro 1. - 9. ročník základního vzdělávání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1997. 162 s. ISBN 80-04-26683-5.
- 6) MOŠNA, F. aj. *Didaktika technické výchovy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN 80-7066-608-0.
- 7) PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X.
- 8) PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.
- 9) SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. A KOL. *Podniková ekonomika*. 5. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3.
- 10) ŠUBERT, Jan. *Metodika výuky technické výchovy na II. st. ZŠ z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínajícího učitele*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 85 s. ISBN 978-80-7368-896-7.
- 11) ŠVARCOVÁ, Jena, a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. Zlín: Ing. Jena Švarcová, Ph.D., CEED, 2009/2010. ISBN 978-80-903433-8-2.
- 12) VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 224 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1731-9.
- 13) VODÁČEK, Leo. *Informační management: pojetí, poslání a aplikace*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1997. 146 s. ISBN 80-85943-35-2.

- 14) *Vzdělávací program Obecná škola: pojetí obecné školy: učební osnovy obecné školy*.
4., upr. vyd. Praha: Portál, 1996. 270 s. ISBN 80-7178-106-1.
- 15) WALTEROVÁ, Eliška. *Kurikulum: Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*.
1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 185 s. ISBN 80-210-0846-6.
- 16) ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 155 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4100-0.

Elektronické zdroje

1. ČERVENKOVÁ, Iva. *Výukové metody a organizace vyučování* [online]. Ostrava, 2013 [cit. 2014-11-10]. ISBN 978-80-7464-238-8. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>.
2. ČR. Obchodní zákoník. In: *Zákon č. 513/1991 Sb.* 1. 1. 1991. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx#par5>.
3. FTK UPOL: Index katedry. *Www.ftk.upol.cz/_katedry/: didaktika* [online]. [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: www.ftk.upol.cz/_katedry/kki/didaktika/01avzdelavaciprogramy.pdf.
4. HLAĎO, Petr. *Svět práce a volba povolání Studijní text pro učitele* [online]. Brno, 2008, 117 s. [cit. 24. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wtech/elearning/uvod_do_problematiky_volby_povolani.pdf.
5. Je výhodnější být zaměstnanec nebo podnikatel? *Jak začít podnikání* [online]. 2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.jakzacitpodnikani.cz/je-vyhodnejši-byt-zamestnanec-nebo-podnikatel/>.
6. JEŘÁBEK, J., a kol. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013 [cit. 2014-10-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>.
7. Mzdy. *Finanční rádce* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.ministerstvomfinanci.cz/detail-clanku/43_mzdy.html.
8. PÍŤHA, Petr a Zdeněk HELUS. MŠMT. *Vzdělávací program Obecná škola (6. – 9. ročník)*. 1997, 219 s. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kompletni-pedagogicka-dokumentace-vzdelavaciho-programu-obecna-skola-cj-12035-97-20-vcetne-vsech-zmen-a-dopluku-1-cast-pro-1-5-rocnik-aktualizace-k-1-zari-2007?highlightWords=obecn%C3%A1+%C5%A1kola>.
9. PÍŤHA, Petr a Zdeněk HELUS. MŠMT. *Vzdělávací program Obecná škola*. 1997, 219 s. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kompletni-pedagogicka-dokumentace-vzdelavaciho-programu-obecna-skola-cj-12035-97-20-vcetne-vsech-zmen-a-dopluku-1-cast-pro-1-5-rocnik-aktualizace-k-1-zari-2007?highlightWords=obecn%C3%A1+%C5%A1kola>.

10. Práce a právo: Příručka pro personální a platovou agendu. MPSV / TREXIMA, spol. s r.o. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=IPB075>.
11. Proč je základní škola nejrozšířenějším vzdělávacím programem? *Učitelské noviny*. 2003, č. 18. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=4189&PHPSESSID=0f25f5ca140ceb2f5e2a53fa17d088d>.
12. Školám. *Řemeslo žije* [online]. 2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.remeslozije.cz/skolam/metodika#m5>.
13. Školní vzdělávací program. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0koln%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%AD_program.
14. Technická výchova. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0koln%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1vac%C3%AD_program.
15. TRÁVNÍČEK, Marek. *Různost pojetí výuky tělesné výchovy na 1. stupni ZŠ*. Brno: Katedra tělesné výchovy Pedagogické fakulty MU, 2006. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/z21/2006/konference_2006/sbornik_2006/pdf/056.pdf.
16. VONDRÁČEK, Josef, a kol. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, mládeže a tělovýchovy ČR. *Vzdělávací program NÁRODNÍ ŠKOLA*. ČR: Asociace pedagogů základního školství ČR, 1997. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/Narodni_skola_1-9.pdf, str. 4.
17. Výběr oboru vzdělání. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/1#filtrForm>.
18. Výrobní a nevýrobní procesy ve společnosti. *Podnikátor* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.podnikator.cz/provoz-firmy/management/rizeni-podniku/n:16450/Vyrobní-a-nevyrobní-procesy-ve-společnosti>.
19. Zákon o zaměstnanosti. In: *č. 435/2004 Sb.* 2004. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>.
20. Zásobování podniku. *Maturitní otázky* [online]. 1998 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/ekonomika/zasobovani-podniku>.

21. ZORMANOVÁ, Lucie. Projektová výuka. [online]. 2012 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html/>.

Obrázky

(1) Obr. 1 Didaktický trojúhelník dle Maňáka	(Maňák 2003, s. 13)
(2) Obr. 2 Strojírenská firma s povoláními	(vlastní zpracování)
(3) Obr. 3 Schéma vstupů a výstupů podniku	(vlastní zpracování)
(4) Obr. 4 Technický výkres – Čep	(vlastní zpracování)
(5) Obr. 5 Technický výkres – Čep v sestavě	(vlastní zpracování)

Přílohy

Příloha č. 1

Pracovní list řídicích pracovníků:

Název složky povolání: Řídící pracovníci

1. Vyučovací jednotka

Povolání pro inspiraci:

účetní	manažer	uklízečka	obráběč	doručovatel	hlídač
kontrolor	prodejce	sekretářka	technolog	pracovník údržby	
svářeč	vedoucí úseku	balič	pracovník reklamy	podnikatel	
skladník	vrátný	ředitel	lakýrník	brusič	

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Vyberte z výše uvedeného výčtu ta povolání, která jsou součástí řídicí složky ve firmě.
- Vyberte 1 povolání z řídicích pracovníků a společně jej nakreslete.
- Vyhledejte v textu typické činnosti těchto povolání.
- Popište úkoly a cíle práce pracovníků.
- Charakterizujte vlastnosti a schopnosti lidí vykonávající tato povolání.
- Odvoďte zdravotní omezení, která nesmí pracovník mít, aby mohl vykonávat povolání.
- Hra (Příloha č. 7).

Domácí úkol:

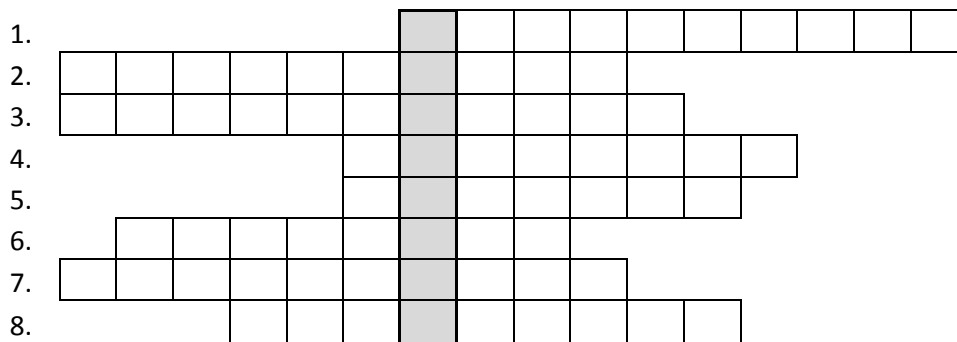
- Vyhledej požadavky na vzdělání, které jsou nutné pro výkon dané profese (střední škola, zaměření SŠ, přijímací zkoušky - forma zkoušky, podmínky pro přijetí bez přijímacích zkoušek, aj., studijní obory, délka studia, způsob zakončení studia).
- Můžeš čerpat z portálů: www.infoabsolvent.cz, www.atlasskolstvi.cz, www.portal.mpsv.cz.

Pracovní list řídicích pracovníků:

Název složky povolání: Řídicí pracovníci

2. Vyučovací jednotka

- Křížovka na začátek vyučování (správné odpovědi v příloze č. 8).

1. Jak se jiným slovem nazývá majitel podniku?
2. Co vystihuje slova obětavost, ochota, upřímnost, zručnost, sobeckost, aj.?
3. Jak se nazývá pracovník, který rozváží výrobky?
4. Jakou činnost provádí kontrolor?
5. Onemocnění, kterým by neměl trpět pracovník pracující v prašném prostředí, se nazývá?
6. Jakou činnost provádí účetní?
7. Vlastnost zaměstnance, který přichází včas do práce, je?
8. Jak říkáme pracovníci, která se stará o čistotu podlahových ploch na pracovišti?

TAJENKA:.....

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Popište a namalujte prostředky používané pro výkon povolání.
- Uveďte pracoviště, kde lidé pracují a společně jej nakreslete.
- Charakterizujte pracovní podmínky pracoviště.
- Odvoďte zodpovědnost pracovníků daného povolání.
- Sepište sled činností týkajících se manažera (kontrolováno kartou profesí, Příloha č. 6).
- Vytvořte blokové schéma činnosti řídicích pracovníků (viz Příloha č. 4).

- Spojte čarami faktory na straně člověka a faktory na straně povolání, které podle vás spolu souvisejí.

Zájmy
Životní priority
Školní prospěch
Osobnostní předpoklady
Zdravotní předpoklady

Charakter pracovních činností
Pracovní prostředky
Objekt (předmět) práce
Pracoviště
Požadované vzdělání
Mzdové podmínky
Společenská prestiž
Pracovní doba
Pracovní kolektiv
Možnosti rozvoje kariéry
Možnosti soukromého podnikání
Možnosti cestování, získání kontaktů
Speciální výhody (služební auto apod.)
Rizika, nebezpečí

- Vypiš alespoň 1 povolání, které tě nejvíce zaujalo.

Typ povolání	Důvod, proč mě toto povolání zaujalo

Domácí úkol

- Zpracuj komplexní materiál projektu formou prezentace.
- Připrav se tak, abys byl další vyučovací hodinu schopen svůj projekt předvést spolužákům.

Příloha č. 2

Pracovní list administrativních a marketingových pracovníků:

Název složky povolání: Administrativní a marketingoví pracovníci

1. Vyučovací jednotka

Povolání pro inspiraci:

účetní	manažer	uklízečka	obráběč	doručovatel	hlídač
kontrolor	prodejce	sekretářka	technolog	pracovník údržby	
svářeč	vedoucí úseku	balič	pracovník reklamy	podnikatel	
skladník	vrátný	ředitel	lakýrník	brusič	

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Vyberte z výše uvedeného výčtu ta povolání, která jsou součástí administrativní a marketingové složky ve firmě.
- Vyberte 1 povolání z administrativních a 1 povolání z marketingových pracovníků a společně je nakreslete.
- Vyhledejte v textu typické činnosti těchto povolání.
- Popište úkoly a cíle práce pracovníků.
- Charakterizujte vlastnosti a schopnosti lidí vykonávající tato povolání.
- Odvoďte zdravotní omezení, která nesmí pracovník mít, aby mohl vykonávat povolání.
- Hra (Příloha č. 7).

Domácí úkol:

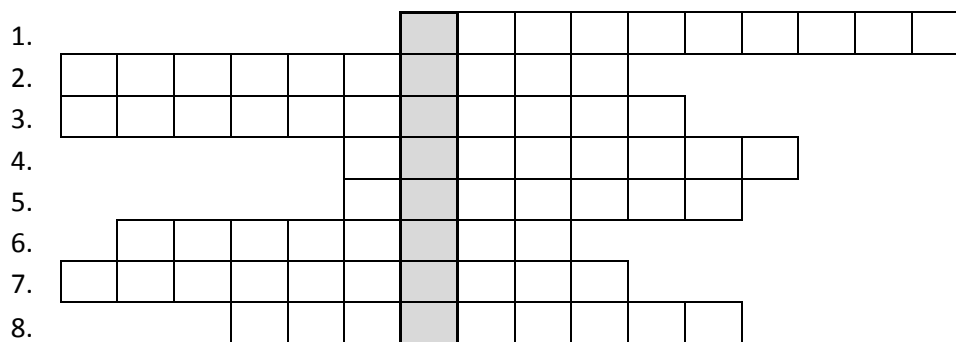
- Vyhledej požadavky na vzdělání, které jsou nutné pro výkon dané profese (střední škola, zaměření SŠ, přijímací zkoušky - forma zkoušky, podmínky pro přijetí bez přijímacích zkoušek, aj., studijní obory, délka studia, způsob zakončení studia).
- Můžeš čerpat z portálů: www.infoabsolvent.cz, www.atlasskolstvi.cz, www.portal.mpsv.cz.

Pracovní list administrativních a marketingových pracovníků:

Název složky povolání: Administrativní a marketingoví pracovníci

2. Vyučovací jednotka

- Křížovka na začátek vyučování (správné odpovědi v příloze č. 8).

1. Jak se jiným slovem nazývá majitel podniku?
2. Co vystihuje slova obětavost, ochota, upřímnost, zručnost, sobeckost, aj.?
3. Jak se nazývá pracovník, který rozváží výrobky?
4. Jakou činnost provádí kontrolor?
5. Onemocnění, kterým by neměl trpět pracovník pracující v prašném prostředí, se nazývá?
6. Jakou činnost provádí účetní?
7. Vlastnost zaměstnance, který přichází včas do práce, je?
8. Jak říkáme pracovníci, která se stará o čistotu podlahových ploch na pracovišti?

TAJENKA:.....

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Popište a namalujte prostředky používané pro výkon povolání.
- Uveďte pracoviště, kde lidé pracují a společně jej nakreslete.
- Charakterizujte pracovní podmínky pracoviště.
- Odvoďte zodpovědnost pracovníků daného povolání.
- Sepište sled činností týkajících se účetní (kontrolováno kartou profesí, Příloha č. 6).
- Vytvořte blokové schéma činnosti administrativních pracovníků (viz Příloha č. 4).
- Vytvořte blokové schéma činnosti marketingových pracovníků (viz Příloha č. 4).

- Vypiš alespoň 1 povolání, které tě nejvíce zaujalo.

Typ povolání	Důvod, proč mě toto povolání zaujalo

Domácí úkol

- Zpracuj komplexní materiál projektu formou prezentace.
- Připrav se tak, abys byl další vyučovací hodinu schopen svůj projekt předvést spolužákům.

Příloha č. 3

Pracovní list dělnických a provozních pracovníků:

Název složky povolání: Dělničtí a provozní pracovníci

1. Vyučovací jednotka

Povolání pro inspiraci:

účetní	manažer	uklízečka	obráběč	doručovatel	hlídač
kontrolor	prodejce	sekretářka	technolog	pracovník údržby	
svářeč	vedoucí úseku	balič	pracovník reklamy	podnikatel	
skladník	vrátný	ředitel	lakýrník	brusič	

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Vyberte z výše uvedeného výčtu ta povolání, která jsou součástí dělnické a provozní složky ve firmě.
- Vyberte 1 povolání z dělnických a 1 povolání z provozních pracovníků a společně je nakreslete.
- Vyhledejte v textu typické činnosti těchto povolání.
- Popište úkoly a cíle práce pracovníků.
- Charakterizujte vlastnosti a schopnosti lidí vykonávající tato povolání.
- Odvoďte zdravotní omezení, která nesmí pracovník mít, aby mohl vykonávat povolání.
- Hra (Příloha č. 7).

Domácí úkol:

- Vyhledej požadavky na vzdělání, které jsou nutné pro výkon dané profese (střední škola, zaměření SŠ, přijímací zkoušky - forma zkoušky, podmínky pro přijetí bez přijímacích zkoušek, aj., studijní obory, délka studia, způsob zakončení studia).
- Můžeš čerpat z portálů: www.infoabsolvent.cz, www.atlasskolstvi.cz, www.portal.mpsv.cz.

Pracovní list dělnických a provozních pracovníků:

Název složky povolání: Dělničtí a provozní pracovníci

2. Vyučovací jednotka

- Křížovka na začátek vyučování (správné odpovědi v příloze č. 8).

1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				
6.																				
7.																				
8.																				

1. Jak se jiným slovem nazývá majitel podniku?
2. Co vystihuje slova obětavost, ochota, upřímnost, zručnost, sobeckost, aj.?
3. Jak se nazývá pracovník, který rozváží výrobky?
4. Jakou činnost provádí kontrolor?
5. Onemocnění, kterým by neměl trpět pracovník pracující v prašném prostředí, se nazývá?
6. Jakou činnost provádí účetní?
7. Vlastnost zaměstnance, který přichází včas do práce, je?
8. Jak říkáme pracovníci, která se stará o čistotu podlahových ploch na pracovišti?

TAJENKA:.....

Úkoly:

- Odpovědi na úkoly vepisujte na svůj poster.
- Popište a namalujte prostředky používané pro výkon povolání.
- Uveďte pracoviště, kde lidé pracují a společně jej nakreslete.
- Charakterizujte pracovní podmínky pracoviště.

- Pokuste se čarami přiřadit k následujícím povolání druhy pracovních činností.

Pracovník údržby		Ochraňování, střežení, hlídání
Hlídač		Rozvržení postupů a procesů výroby
Obráběč		Broušení, opracovávání
Kontrolor		Čištění podlahových ploch
Brusič		Seřizování, oprava, údržba
Svářeč		Propouštění osob, automobilů do objektu
Uklízečka		Měření, zkoušení, testování
Vrátný		Přivařování těles
Technolog		Vytváření a návrh výrobku
Konstruktér		Obsluha strojů a zařízení

- Odvodte zodpovědnost pracovníků daného povolání.
- Sepište sled činností týkajících se soustružníka (kontrolováno kartou profesí, Příloha č. 6).
- Vytvořte blokové schéma činnosti dělnických pracovníků (kontrola Příloha č. 4).
- Vyjmenujte a namalujte ochranné pomůcky nutné pro výkon povolání.
- Vypiš alespoň 1 povolání, které tě nejvíce zaujalo.

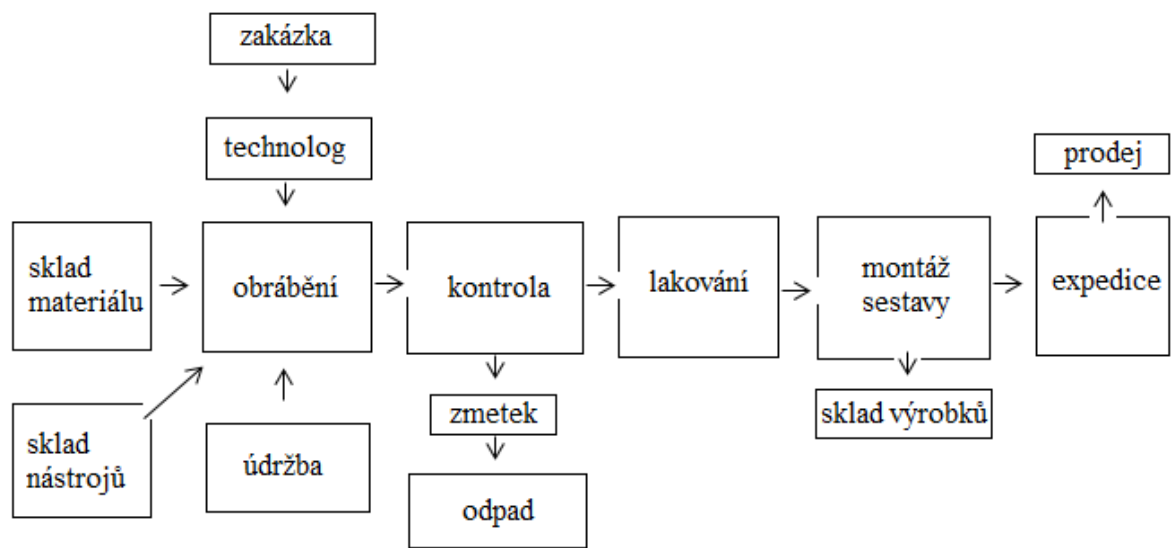
Typ povolání	Důvod, proč mě toto povolání zaujalo

Domácí úkol

- Zpracuj komplexní materiál projektu formou prezentace.
- Připrav se tak, abys byl další vyučovací hodinu schopen svůj projekt předvést spolužákům.

Příloha č. 4

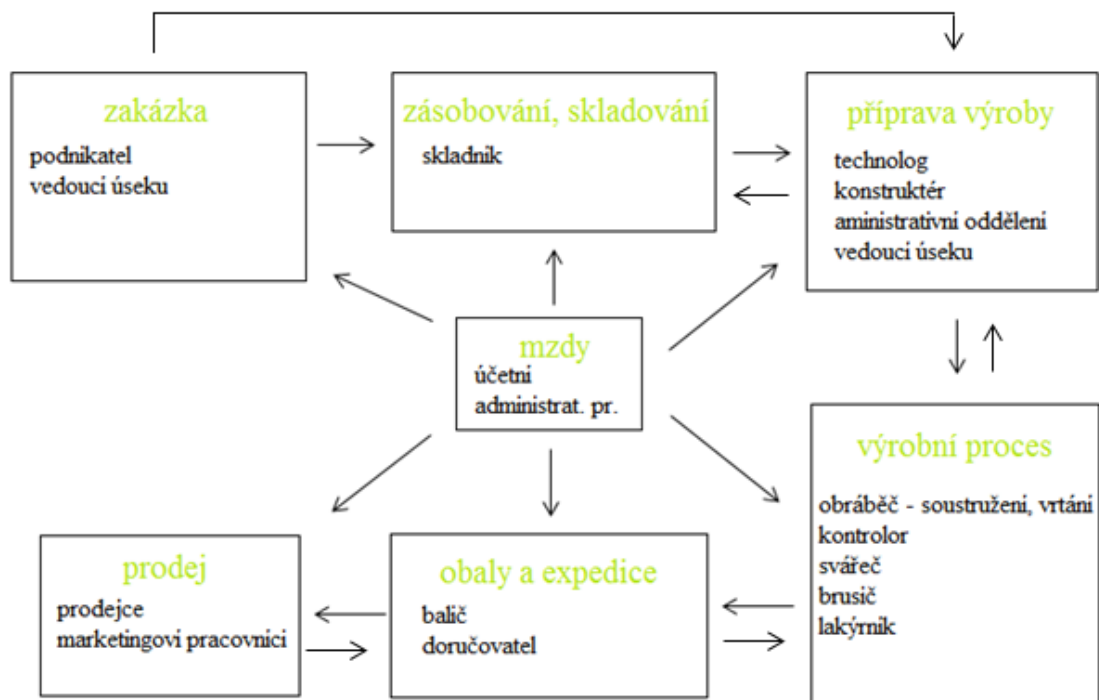
Blokové schéma výroby

Příloha č. 5

Schéma chodu firmy

Příloha č. 6

Karta profesí

Manažer

- Zakázka – předá technologovi a vedoucímu úseku
- Plánování cílů
- Rozdělování činností, úkolů a zodpovědnosti
- Vedení pracovníků
- Dodržování termínů
- Kontrola plnění úkolů
- Reprezentace podniku

Účetní

- Kompletace osobních údajů a spisů - zaměstnanci
- Kontrola docházkového systému zaměstnanců - zaměstnanci
- Evidence podkladů pro výpočet mezd - zaměstnanci
- Fakturace závazků a pohledávek firmy – zakázka
- Účtování materiálů a výrobků – sklad
- Účtování nákupů strojů a zařízení – podklady od podnikatele
- Záznam služebních jízd – podnikatel, manažer

Pracovník reklamy

- Pokyn – podnikatel, manažer
- Výrobek (nový, inovovaný, zaběhlý) – technolog, soustružník
- Návrh a vytvoření reklamy (tištěný plakát, slogan, internet) – počítač + program

Technolog

- Zakázka - technická dokumentace
- Navržení výrobku - technická dokumentace
- Příprava postupů výroby – stroje a zařízení
- Plánování a načasování výroby
- Zkoušení technologie výroby – stroj

Soustružník

- Výkres – technolog
- Materiál – sklad
- Nástroje, ochranné pracovní pomůcky – výdej skladu
- Provozní kapaliny, energie, odpady
- Údržba – pracovník údržby
- Kontrola výrobku – kontrolor

Uklízečka

- Úklidové prostředky – úklidová místnost
- Úklid prázdných objektů – odchod pracovníků

Příloha č. 7

Hra „Activity“

Pravidla hry: V klobouku budou umístěny kartičky s názvy *činností povolání, prostředků* potřebných pro výkon povolání a názvy *pracovišť*. Na každé kartičce bude napsáno, zda má být význam slova předveden pantomimou, slovním popisem nebo kreslením.

- Pantomimou budou předváděny činnosti povolání,
- slovním projevem popisovány pracoviště a
- kreslením na tabuli malovány prostředky.

Z každé skupiny bude postupně vyslán jeden zástupce, který si vylosuje kartičku s názvem, kde bude uvedena i forma demonstrace.

Předvede spoluhráčům i zbytku třídy vylosovaný pojem.

Hádat může celá třída (spoluhráči i protihráči).

Předvádění bude omezeno časovým limitem 1 min.

Za správnou odpověď získává skupina bod.

Vyhrává skupina, která dosáhla nejvíce bodů.

Pantomima: Pojem musí být předveden pomocí pantomimy. Nesmí se mluvit, vydávat zvuky ani používat či ukazovat na předměty.

Popis: Pojem musí být popsán, aniž by bylo použito příslušné slovo, jeho část nebo slovo od něj odvozené.

Kreslení: Nesmí se mluvit a ani gestikulovat. Kresba nesmí obsahovat číslice ani písmena.

Pantomima (P): manažer, podnikatel, ředitel, vedoucí úseku, účetní, sekretářka, pracovník reklamy, prodejce, obráběč, kontrolor, technolog, svářeč, lakýrník, brusič, skladník, balič, doručovatel, pracovník údržby, hlídač, uklízečka, vrátný

Mluvení (M): počítač, kufr, peníze, telefon, automobil, tiskárna, papír, billboard, ochranné brýle, rukavice, helma, štětec a barva, posuvné měřítko, krabice, vysokozdvíhací vozík, kýbl, mop, kladivo, klíč

Kreslení (K): kancelář, výrobní hala, sklad, lakovna, vrátnice, brusárna

Příloha č. 8

Vyplněná křížovka

1.						P	O	D	N	I	K	A	T	E	L
2.	V	L	A	S	T	N	O	S	T	I					
3.	D	O	R	U	Č	O	V	A	T	E	L				
4.						K	O	N	T	R	O	L	A		
5.						A	L	E	R	G	I	E			
6.		Ú	Č	T	O	V	Á	N	Í						
7.	D	O	CH	V	I	L	N	O	S	T					
8.			U	K	L	Í	Z	E	Č	K	A				

1. Jak se jiným slovem nazývá majitel podniku?
2. Co vystihuje slova obětavost, ochota, upřímnost, zručnost, sobeckost, aj.?
3. Jak se nazývá pracovník, který rozváží výrobky?
4. Jakou činnost provádí kontrolor?
5. Onemocnění, kterým by neměl trpět pracovník pracující v prašném prostředí, se nazývá?
6. Jakou činnost provádí účetní?
7. Vlastnost zaměstnance, který přichází včas do práce, je?
8. Jak říkáme pracovníci, která se stará o čistotu podlahových ploch na pracovišti?

Tajenka: POVOLÁNÍ